

Pojašnjenje velikog broja pitanja hadždža, umre i zijareta u svjetlu Kur'ana i Sunneta

Abdulaziz b. Abdullah b. Baz

Ova knjiga sadrži objašnjenje velikog broja pitanja vezanih za hadždž, umru i zijaret u svjetlu Kur'ana i prakse Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

<https://islamhouse.com/2810555>

- [POJAŠNENJE VELIKOG BROJA PITANJA HADŽDŽA, UMRE I ZIJARETA ﷺ SVJETLU KUR'ANA I SUNNETA](#)
 - [Predgovor](#)
 - [Uvod](#)
 - [Dokazi obaveznosti hadždža i umre, i požurivanje sa njihovim izvršavanjem](#)
 - [Šta radi hadžija kada dođe do mikata\[1\]](#)
 - [O prostornim mikatima i njihovim granicama](#)
 - [Propis onog ko prolazi mikatom izvan mjeseci hadždža](#)
 - [O propisu hadždža maloljetnika i da li njegov hadždž važi za obavezni hadždž islama](#)
 - [Ihramske zabrane i šta je muhrimu dozvoljeno raditi za vrijeme ihrama](#)
 - [O tome šta radi hadžija kada dođe u Mekku i pojašnjenje onog što radi kada uđe u Mesdžidu-l-haram](#)
 - [O propisu ihrama za hadždž osmog dana zu-l-hidždžeta i izlaska na Minu](#)

- [Pojašnjenje o tome šta ima prednost među stvarima koje hadžija obavlja na prvi dan Kurban-bajrama](#)
- [O obavezi klanja kuršana za onog ko obavlja hadždž temettu ili kiran](#)
- [O obaveznosti hadžijama i ostalim ljudima da naređuju na dobro i da odvrćaju od zla](#)
- [O pohvalnosti povećanja činjenja dobrih djela](#)
- [O propisu posjete \(zijareta\) Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžidu i njeni adabi](#)
- [UPOZORENJE](#)
- [Propis posjete kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem](#)
- [O pohvalnosti posjete Mesdžidu-I-Kuba i Bekie \(medinskog groblja\)](#)

POJAŠNJENJE VELIKOG BROJA PITANJA HADŽDŽA, UMRE I ZIJARETA ﷺ SVJETLU KUR'ANA I SUNNETA

<Bosanski – Bosnian – بوسني >

التحقيق والإيضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة

Predgovor

ﷻ ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Sva hvala pripada samo Allahu i neka su salavat i selam na onog nakon kojeg poslanika nema, **a zatim:**

Ovaj sažetak o obredu hodočašća Kabe sadrži pojašnjenje i komentar velikog broja pitanja hadždža, umre i zijareta u svjetlu Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Sastavio sam ga sebi i kome Allah bude htio od muslimana, uloživši trud u razrađivanju svih pitanja na osnovu dokaza.

Štampan je po prvi put 1363. hidžretske godine pod pokroviteljstvom kralja Abdul-Aziza ibn Abdurrahmana El-Fejsala, Allah mu se smilovao i učinio mu boravište lijepim.

Također sam unekoliko navrata pojednostavio mes'ele ovog sažetka i dodao mu objašnjenja, onoliko koliko je to potreba zahtijevala, ne bi li se njime okoristio od Allahovih robova onaj ko Allah hoće, **nazvavši ga:** Komentar i pojašnjenje mes'ela (**pitanja**) hadždža, umre i zijareta u svjetlu Kur'ana i Sunneta. Zatim sam unio druge bitne dodatke i korisna uputstva radi upotpunjenja koristi, te je štampan više puta.

Allaha molim da korist od njega bude sveobuhvatna i da moj trud učini iskrenim u traženju Lica Njegovog plemenitog, i da ga učini razlogom uspjeha i ulaska u bašče uživanja. On nam je, doista, dovoljan i divan je On zaštitnik. I nema moći ni pomoći osim sa Allahom, Uzvišenim, Velikim.

Autor: Abdul-Aziz ibn Abdullah ibn Baz

Uvod

Sva hvala pripada Allahu Gospodaru svih svjetova. Lijepa završnica pripada bogobojaznima. Neka su salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i na sve njegove ashabe.

A zatim:

Ovo je skraćena poslanica o hadždžu, njegovoj vrijednosti i adabima pri njegovom obavljanju, kao i o onom što bi onaj ko želi obaviti nešto od pomenutih obreda trebao znati, te ukazivanje na veliki broj važnih pitanja hadždža, umre i zijareta u formi sažetka i pojašnjenja, na osnovu dokaza iz Kur'ana i sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Sakupio sam ih kao iskren savjet muslimanima, [radeći shodno govoru Allaha Uzvišenog](#):

Ti opominji – savjetuj, a opomena će, doista, koristiti vjernicima. [\(Kur'an, Ez-Zarijat, 55.\)](#)

I govoru Uzvišenog:

A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati i da neće iz nje ništa kriti. [\(Kur'an, Ali-Imran, 187.\)](#)

I govoru Uzvišenog:

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti. [\(Kur'an, El-Maida, 2.\)](#)

☞ vjerodostojnoj predaji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [došlo je da je rekao](#):

“Vjera je savjet.” (ponovio je to tri puta) “Kome, Allahov Poslaniče?”, upitismo. “Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana i svim muslimanima općenito”, reče.

Prenosi Et-Taberani od Huzejfe, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Onaj ko ne brine o stanju muslimana nije od njih, a onaj koji ne osvane i omrkne kao savjetnik (iskren) Allahu, Njegovoj knjizi, Njegovom poslaniku, vođama muslimana i svim muslimanima općenito, nije od njih.”

Allaha molim da ovom poslanicom okoristi mene i sve muslimane, i da moj trud učini iskrenim Njega radi, i učini ga razlogom postizanja pobjede kod Njega ulaskom u Džennete uživanja. On sve čuje i dove uslišava. On nam je dovoljan i divan je On zaštitnik.

Dokazi obaveznosti hadždža i umre, i požurivanje sa njihovim izvršavanjem

Znajte, Allah mene i vas uputio na spoznaju istine i njeno slijeđenje, da je Allah, azze ve dželle, učinio hadždž obaveznim Svojim robovima i učinio ga jednim od pet stubova islama.

Allah Uzvišeni kaže:

Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome. (Kur’an, Ali-Imran, 97.)

☞ dva Sahiha od Abdullaha ibn Omera, radijallahu anhuma, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Islam je sagrađen na petero: na svjedočenju da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadždža i postu ramazana.“ (Buharija i Muslim)

Seid prenosi u svom Sunenu od Omera ibn el-Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao:

“Razmišljao sam poslati ljude u neke krajeve da nađu svakog onog ko je imućan, a nije obavio hadždž, pa da ih primoraju na plaćanje džizije, nisu oni muslimani, nisu oni muslimani.”

Od Alije, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao:

“Ko je u stanju da obavi hadždž a zatim ga ne obavi, neka umre kao Židov ili kao kršćanin.”

Obaveza je svakom onom ko nije obavio hadždž, a sposoban je za to, da požuri sa njegovim obavljanjem, čemu svjedoči predaja od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Požurite sa izvršavanjem hadždža, jer doista niko ne zna šta mu se može u međuvremenu dogoditi.” (Ahmed)

I zato što je izvršavanje hadždža obaveza koja se ne smije odlagati, svakom onom ko je u mogućnosti, na osnovu Allahovog, te'ala, govora:

Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome. (Kur'an, Ali-Imran, 97.)

Kao i govora Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, [u kojem je rekao](#):

“O ljudi, Allah vam je hadždž obaveznim učinio, pa ga obavljajte...”
(Muslim)

Također su došle i predaje koje upućuju na obaveznosti umre, a od njih je hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [u kojem odgovara Džibrilu šta je islam](#):

“Islam je da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da klanjaš namaz, daješ zekat, obavljáš hadždž i umru, te da se kupaš od džunupluka, upotpunjuješ abdest i postiš mjesec ramazan.”

Hadis bilježi Ibn Huzejme i Ed-Darekutni od Omera ibnu-l-Hattaba. Darekutni je njegov lanac ocijenio vjerodostojnim.

Među njima je i hadis Aiše, radijallahu anha, [u kojem je rekla](#):

“Božiji poslanice, da li je džihad propisan ženama?”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [je odgovorio](#): “Njima je naređen džihad u kojem nema borbe, a to su hadždž i umra.” (Bilježe ga Ahmed i Ibn Madže sa vjerodostojnim lancem prenosilaca)

Nije obaveza obaviti hadždž i umru osim jednom u toku života. Dokaz tome je vjerodostojan hadis Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, [u kojem kaže](#):

“Hadždž je obaveza jedanput, pa ko ga više puta obavi to je dobrovoljnost.” (Bilježe Ahmed i ostali)

Sunnet je obaviti hadždž i umru više puta, dobrovoljno, na osnovu vjerodostojne predaje koja je zabilježena u dva Sahiha od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [reka](#)o:

“Umra do umre briše ono što je između njih od grijeha, a za ispravan i primljen hadždž nema druge nagrade osim Dženneta.” (Buharija i Muslim)

O obavezi pokajanja od grijeha i vraćanju mazlumu (onome kome je nepravda učinjena) njegovo pravo

Kada musliman donese odluku da putuje radi obavljanja hadždža ili umre, pohvalno mu je da oporuči svojoj porodici i prijateljima da se boje Allaha, azze ve dželle, čineći Njegove naredbe i kloneći se Njegovih zabrana.

Treba napisati dugove koji mu se trebaju vratiti ili koje, pak, on mora podmiriti, te da za to pribavi svjedoke. Zatim mu je obaveza požuriti sa iskrenom tevdom od svih grijeha, [kako Uzvišeni kaže](#):

I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite. (Kur'an, En-Nur, 31.)

Stvarna tevba (pokajanje) podrazumijeva: ostavljanje grijeha, kajanje zbog onog što je bilo, čvrstu odluku da se neće vratiti grijehu, a ako je pri njemu neka nepravda učinjena nekom, bilo da je riječ o životu, imetku ili časti, treba da je ispravi prije nego krene na hadždž, kako je došlo u vjerodostojnoj predaji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [da je reka](#)o:

“Ko bude imao kod sebe nepravdu prema svome bratu, neka je se danas riješi prije nego što ne bude ni dinara, niti dirhema. Ako bude imao dobrih djela, uzet će se od tih njegovih dobrih djela; a ako ne

bude imao, onda će se uzeti od loših djela od njegova brata i bacit će se na njega.” (Buharija)

Za svoj hadždž i umru treba da odvoji dobru opskrbu od halal imetka na šta upućuje vjerodostojan hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem je rekao:

“Allah je dobar i ne prima osim dobro.” (Muslim)

Et-Taberani bilježi od Ebu Hurejrea da je rekao:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao: ‘Kada čovjek izađe sa čistom nafakom da obavi hadždž pa povikne: ‘Odazivam ti se Bože, odazivam!’ pozove ga glasnik sa nebesa i kaže mu: ‘I za tebe je sreća spremna; opskrba ti je halal, jahalica ti je halal, hadždž ti je primljen bez pogovora’. A kada izađe sa nečistom nafakom da obavi hadždž pa povikne: ‘Odazivam ti se!’ pozove ga glasnik sa nebesa i kaže mu: ‘Nema sreće za tebe spremne, opskrba ti je haram a hadždž ti nije primljen!’ “

Hadžija treba biti neovisan od tuđeg imetka i treba se ustručavati tražiti od ljudi, na šta ukazuje hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem kaže:

“Ko traži čednost, Allah će ga učiniti čednim. Ko traži neovisnost, Allah će ga učiniti neovisnim.” (Buharija i Muslim)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Neće čovjek prestati da prosi i traži od ljudi sve dok ne dođe na Sudnjem danu, a na licu neće imati ni jedan komadić mesa.” (Buharija i Muslim)

Hadžiji je obaveza da svojim hadždžom i umrom želi Allahovo lice i Ahiret, kao i približavanje Allahu onim čim je On zadovoljan od govora i djela na tim časnim mjestima. Obaveza mu je da bude na velikom oprezu da svojim hadždžom ne cilja dunjaluk i dunjalučka dobra, ili pretvaranje, dobar glas i hvalisanje, jer su to, uistinu, od najružnijih motiva koji su uzrokom da djelo propadne i da ne bude kabul-prihvaćeno, [kao što Allah Uzvišeni kaže](#):

Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na Zemlji radili i biće uzaludno sve što su učinili. (Kur'an, Hud, 15-16.)

Uzvišeni, također, [kaže](#):

Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći. A onaj ko želi onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti. (Kur'an, El-'Isra, 18-19.)

☞ vjerodostojnom hadis-kudsijju od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [se prenosi da je rekao](#):

“Allah Uzvišeni kaže: ‘Ja sam najneovisniji da mi se sudrug pripisuje ([širk čini](#)). Ko uradi neko djelo pa Mi u njemu pripiše druga ostavljam njega i njegovo djelo širka.’” (Muslim)

Hadžija se treba truditi da na svom putu bude u društvu pokornih i bogobožasnih ljudi, koji poznaju fikhske propise, te da se kloni druženja sa nezalicama i grješnicima.

On mora da zna ono što mu je propisano i dozvoljeno činiti za vrijeme hadždža i umre. Treba se podučavati i pitati o stvarima koje su mu nejasne ne bi li obavljao obrede ispravno na osnovu znanja.

Kada uzjaše jahalicu, ili pak sjedne u auto, avion ili neko drugo prijevozno sredstvo poželjno je da prouči bismilu, Allahu se zahvali, donese tri tekbira, **a zatim prouči kur'anski ajet:**

Hvaljen neka je Onaj koji je dao da nam one služe, mi to sami ne bismo mogli postići, i mi ćemo se sigurno Gospodaru svome vratiti!
(Kur'an, Zuhruf, 13-14.)

A nakon toga putnu dovu:

“Allahu, molim te na putu ovom za dobročinstvo i takvaluk i od djela ono čime si Ti zadovoljan. Allahu, olakšaj nam ovaj put i skрати nam daljinu njegovu. Ti si uz nas na putu i Povjerenik u ostavljenoj porodici. Bože moj, utječem Ti se od putnih teškoća i ružnih prizora, te ružnog povratka imetku i porodici.” (Muslim)

Na svom putu će puno zikriti, istigfar činiti, doviti Allahu, subhanehu, i moliti Ga, čitati Kur'an i razmišljati o njegovim značenjima, voditi brigu o namazu obavljajući ih u njihovom vremenu u džematu, **čuvati svoj jezik od mnoštva:** ‘rekao-kazao’, i od onoga što ga se ne tiče. Pazit će se od pretjerivanja u šali i čuvati svoj jezik od laži, ogovaranja, prenošenja tuđih riječi, ismijavanja sa svojim drugovima ili nekim drugim od njegove braće muslimana.

Preporučuje mu se dobročinstvo prema njegovim saputnicima hadžijama, da ih sačuva svog ezijeta, da ih navraća na dobro i odvraća od zla koristeći se mudrošću i lijepom opomenom onoliko koliko je u stanju to činiti.

Šta radi hadžija kada dođe do mikata[1]

Kada hadžija stigne na mikat poželjno mu je okupati se i namirisati. Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je prilikom ihrama (donošenja nijjeta za obred) skidao sa sebe ono što je šiveno, zatim bi se okupao, na osnovu vjerodostojnog hadisa koji se bilježi u dva Sahiha, od Aiše, radijallahu anha, [da je rekla](#):

“Mirisala sam Allahova Poslanika za njegov ihram prije nijjeta, i prilikom izlaženja iz ihrama prije nego bi tavafio oko Kabe.”
(Buharija i Muslim)

☞ prilog tome je i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba Aiši, radijallahu anha, da se nakon što je zadesio hajz, a bila je nanijetila umru, okupa i da stupi u ihram za hadždž.

I naredio je Esmi bint Umejs nakon što se porodila na Zul-Hulejfi da se okupa i stavi parče odjeće na mjesto nifasa te da stupi u ihram, što ukazuje na to da žena koja je u stanju hajza ili nifasa će se okupati kada stigne do mikata i stupiti u ihram kao i ostali, i činit će ono što hadžija čini, osim tavafa oko Ka’be kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to oporučio Aiši i Esmi.

Poželjno je da onaj ko namjerava stupiti u ihram vodi računa o skraćivanju brkova, noktiju, dlaka ispod pazuha i oko stidnog mjesta onoliko koliko to potreba nalaže da ne bi kasnije, kada mu je to zabranjeno, bio u potrebi da to čini. I zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao muslimanima da redovno vode brigu o ovim stvarima, kako stoji u vjerodostojnom hadisu u dva Sahiha, od Ebu Hurejrea, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [rekao](#):

“Pet stvari su od fitre - prirodne vjere: sunećenje, uklanjanje dlaka oko stidnog mjesta, skraćivanje brkova, sječenje noktiju i uklanjanje dlaka ispod pazuha.” (Buharija i Muslim)

☞ Muslimovoj zbirci se prenosi od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Određeno nam je da po pitanju skraćivanja brkova, sječanja noktiju, čupanja dlaka ispod pazuha i brijanja dlaka oko stidnog mjesta, ne ostavljamo više od četrdeset dana.”

En-Nesa’i ovaj hadis bilježi riječima: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio...”. Ovim riječima ga bilježe Ahmed, Ebu-Davud i Tirmizi.

Što se tiče skraćivanja kose na glavi prije stupanja u ihram, ono nije propisano ni muškarcima, niti ženama. Dok, što se tiče brade, njeno brijanje ili skraćivanje je haram u bilo kojem vremenu, već je nasuprot tome, obaveza pustiti je. Dokaz tome je hadis koji se bilježi u dva Sahiha od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Razlikujte se od mnogobožaca, puštajte brade, a skraćujte brkove.” (Buharija i Muslim)

Muslim bilježi u svom Sahihu od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, alejhisselam, rekao:

“Skraćujte brkove, a puštajte brade, razlikujte se od vatropoklonika.”

Velika nesreća ovog vremena je nepracticiranje ovog propisa od strane velikog broja ljudi, suprotstavljanje i borba protiv puštanja brade, zadovoljstvo oponašanjem nevjernika i žena, naročito onih koji se pripisuju znanju i podučavanju drugih. Mi smo Allahovi i

njemu se vraćamo! Allaha molimo da uputi nas i sve muslimane na prakticanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta i na njegovo pridržavanje, na pozivanje drugih da ga slijede, iako je većina okrenuta od njega. Allah nam je dovoljan, divan je On zaštitnik, i nema moći ni pomoći osim s Allahom Uzvišenim Veličanstvenim.

Zatim muškarac oblači odjeću ihrama: izar i rida', pri čemu je pohvalno da budu bijeli i čisti. Mustehab mu je da bude u papučama, a dokaz spomenutom je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, [govor](#):

“ﷺ ihram stupite u izaru, rida’u i papučama.” (Buharija i Muslim)

Što se žene tiče, dozvoljeno joj je da prilikom ulaska u ihram obuče šta hoće, crnu, zelenu odjeću, ili neke druge boje, međutim, mora se paziti oponašanja muškaraca u svom odijevanju. Također, ne smije oblačiti rukavice ili nikab dok je u ihramu, ali će prekriti svoje lice i šake nečim drugim mimo nikaba i rukavica, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ženi rukavice i nikab dok je u ihramu. Ograničavanje žene na oblačenje zelenog ili crnog mimo ostalih boja odjeće u ihramima od strane dijela ljudi nema utemeljenja.

Zatim nakon kupanja i čišćenja, i oblačenja odjeće ihrama, zaniijetit će srcem ulazak u obred koji želi obaviti, na šta upućuje hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [u kojem je rekao](#):

“Doista se djela vrednuju prema namjerama, i svakom čovjeku pripada ono što je naumio.” (Buharija i Muslim)

Propisano je izgovaranje onog što je naniijetio, [pa ako je naniijetio umru reći će](#): “Lebejke umreten” - Odazivam Ti se umrom, ili “Allahume lebejke umreten” - Allahu, odazivam ti se umrom. [A ako](#)

bude namjeravao obaviti hadždž reći će: “Lebejke hadždžen” - Odazivam ti se hadždžom, ili “Allahume lebejke hadždžen” - Allahu, odazivam ti se hadždžom. Zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj način to činio, a bolje je da ovo izgovori nakon što se popne na svoje prijevozno sredstvo, bilo da je to životinja, automobil ili nešto drugo, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao telbiju nakon što bi sjeo na svoju jahalicu i otpočeo njome svoj put od mikata. I ovo je najtačnije među govorom uleme.

Nije dozvoljeno čovjeku da izgovara svoj nijjet u bilo kojem drugom ibadetu osim prilikom ihrama (ulaska u obrede hadždža ili umre), jer je tako preneseno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Što se tiče namaza, tavafa i ostalog, ne smije izgovarati ništa od onog što nijjeti, tako da neće govoriti: “Nijjet činim da klanjam to i to”, ili “nijjetim da učinim taj tavaf”, već naprotiv izgovaranje ovoga je izmišljena novotarija, a njegovo transparentno činjenje je još veći i ružniji grijeh.

Da je izgovaranje nijjeta dozvoljeno, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi nas podučio time i ukazao bi na njega svojim djelom ili govorom, kao što bi se i dobri prethodnici nadmetali u njegovom činjenju. Međutim, pošto to nije preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od njegovih ashaba, radijallahu anhum, zaključuje se da je izgovor nijjeta novotarija.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Najgore stvari su novotarije u vjeri, a svaka novotarija je zabluda.” (Muslim)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također, veli: “Onaj koji izmisli (uvede) u ovoj našoj vjeri ono što nije od nje to se odbacuje.” (Muttefekun alejhi)

☞ Muslimovom rivajetu stoji: “Ko uradi djelo na kojem nije ova naša stvar, odbija se.”

O prostornim mikatima i njihovim granicama

Mikata ima pet, i to su:

Zu-l-Hulejfe - mikat stanovnika Medine, kod naroda poznat danas kao ‘abjaru alijj’ - Alijini bunari.

Džuhfa - mikat stanovnika Šama, a to je selo pod imenom Harab kojeg slijedi Rabig, i ljudi, u današnje vrijeme, oblače ihrame od Rabiga, te onaj ko uđe u ihram od njega kao da je zapravo zaniijetio sa mikata, jer se Rabig nalazi malo prije mikata.

Karnu-l-menazil - mikat stanovnika Nedžda, poznat pod nazivom Es-Sejl.

Jelemlem - mikat stanovnika Jemena.

Zatu ‘Irkin - mikat stanovnika Iraka.

Ovo su mikati koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za one koje smo spomenuli i za svakog ko njima prođe, a želi obaviti hadždž ili umru. Vadžib je onom ko prođe njima da zaniijeti od njih. A zabranjeno mu je prekoračiti ih bez ihrama ako želi obaviti hadždž ili umru, svejedno prošao mikat putem kopna ili vazduha, zbog općenitosti hadisa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [u kojem kaže:](#)

“Ova mjesta su za njihove stanovnike i za svakog ko njima prođe iako nije njihov stanovnik, ukoliko želi obaviti hadždž ili umru.”
(Buharija i Muslim)

Propisano je onom ko se uputi prema Mekki avionom želeći da obavi hadždž ili umru da se pripremi za to okupavši se prije ulaksa u avion. A kada se približi mikatu obući će ihrame (*izar i rida*), a zatim će zanijetiti umru ukoliko bude imalo dovoljno vremena za njeno obavljanje, u suprotnom će zanijetiti samo hadždž. Nema smetnje da obuče ihrame prije ukrcavanja u avion ili pošto se približi mikatu, međutim, neće nijetiti obred niti učiti telbiju prije nego se nađe naspram mikata ili mu se približi, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije stupao u ihram osim od mikata, stoga je obaveza ummetu da ga slijedi u tom kao i u drugim stvarima vjere, kako Allah, subhanehu, kaže:

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor. (Kur'an, El-Ahzab, 21.)

Također je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na svom Oproštajnom hadždžu kazao:

“Uzmite od mene vaše obrede.” (En-Nesai’)

Međutim, što se tiče onog koji se uputi Mekki ne želeći obaviti hadždž ili umru, poput trgovca, poštara, radnika i tome slično, ihram mu nije obaveza osim ako to želi, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu u kojem govori o mikatima, rekao:

“Ova mjesta su za njihove stanovnike i za svakog ko njima prođe iako nije njihov stanovnik, ukoliko želi obaviti hadždž ili umru.”
(Buharija i Muslim)

Iz ovog se razumije da onaj ko prođe mikatima ne želeći obaviti hadždž ili umru, ihram (ulaženje u obrede) mu nije obavezan. Ovo je Allahova milost prema Svojim robovima i olakšanje njima, neka je Njemu sva hvala i zahvala na tome. Ovo potvrđuje to što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ‘godini pobjede’ ušao u Mekku, a nije bio muhrim (onaj koji je ušao u obrede). Na sebi je nosio oklop, jer nije želio obaviti ni hadždž ni umru, već je želio da osvoji Mekku i da odstrani ono što je postojalo u njoj od širka.

Onaj ko stanuje prije mikata, tj. između Mekke i mikata, poput stanovnika Džidde, Ummu es-Silma, Bahre, Serai’a, Bedra, Mustevre ili njima sličnim, nije obavezan da ide ijednom od ovih pet mikata prethodno spomenutih, već mu je mjesto boravka njegov mikat. Nijetiti će od njega ono što želi obaviti, hadždž ili umru.

☞ slučaju da pored svog mjesta stanovanja čovjek ima i drugo mjesto u kojem stanuje, a koje se nalazi prije mikata, onda biva na izboru. Ako želi stupiti će u ihram od mikata, a ako želi može da uđe u ihram od mjesta svog stanovanja koje je bliže Mekki od mikata. Ovome svjedoči općeniti govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu kog prenosi Ibnu Abbas, radijallahu anhumu, gdje je nakon što je spomenuo mikate kazao:

“Onaj ko je prije mikata, mjesto njegovog ihlala (nijjeta) je njegova kuća, a stanovnici Mekke ihrame u Mekki.” (Buharija i Muslim)

Međutim, ko želi obaviti umru od stanovnika harema (Mekke) obaveza mu je izaći van harema i ihramiti odatle. Dokaz tome je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je Aiša, radijallahu anha, tražila od njega da obavi umru, naredio njenom bratu Abdur-Rahmanu da izađe sa njom iz harema, te da odatle zaniijete ihrame, što upućuje da onaj ko obavlja umru ne ulazi u ihrame unutar harema već nijjeti umru izvan njega (tj. iz ‘hilla’).

Ovaj hadis preciznije određuje prethodni hadis od Ibnu Abbasa i upućuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, **svojim govorom:**

“...a Mekelije donose nijjet iz Mekke”, podrazumijevao ihram za hadždž, ali ne i za umru, jer da je ihram za umru bio dozvoljen iz harema dopustio bi to Aiši, radijallahu anha, te je ne bi obavezivao da izlazi u ‘hill’ – prostor izvan harema.

Ova stvar je jasna i ovo je govor većine uleme, rahmetullahi alejhim. Ovakvo postupanje je muslimanu predostrožnije, zato što na taj način prakticira oba hadisa, a Allah je onaj Koji upućuje.

Nema dokaza da je propisano ono što čine neki hadžije obavljajući umru više puta, nakon što završe sa hadždžom, izlazivši van harema do Ten’ima, Dž’urane ili drugih mjesta, ako su već obavili umru prije hadždža. Dokazi upućuju da je bolje to ne činiti, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, radijallahu anhum, nisu obavljali umru nakon što bi završili sa hadždžom. A Aiša, radijallahu anha, je obavila umru od Ten’ima samo zato što je nije bila obavila sa ostalima nakon ulaska u Mekku, jer je bila u stanju hajza, pa je zatražila od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da joj dozvoli učiniti umru u zamjenu za umru koju je nijjetila od mikata, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to dozvolio. **Tako je postigla dvije umre:** umru koja je sa hadždžom i ovu pojedinačnu umru.

Nema smetnje da neko čiji slučaj bude poput njenog obavi umru nakon obreda hadždža, na osnovu svih ovih dokaza i radi olakšavanja muslimanima. Međutim, nema sumnje da druga umra koju hadžije vrše nakon obreda hadždža, mimo umre koju obavljaju ulaskom u Mekku, pričinjava poteškoće svima, jer je uzrokom prevelikih gužvi i nezgoda, a pritom je i kršenje Poslanikove upute i njegovog sunneta. A Allah upućuje i daje uspjeh.

Propis onog ko prolazi mikatom izvan mjeseci hadždža

Onaj ko prolazi kroz mikat može biti u jednoj od dvije okolnosti:

Prva: Da dođe do mikata u mjesecu koji nije od mjeseci hadždža, kao u ramazanu ili šabanu. **Za njega je propisano da ihrami umrom nanijetivši je srcem i izgovorivši riječima:** ‘Lebejke umreten’ (Odazivam Ti se umrom) ili ‘Allahumme lebejke umreten’ (Allahu, odazivam Ti se umrom), **zatim će učiti telbiju:** ‘Lebejkellahumme lebejk, lebejke la šerike leke lebejke, inne-l-hamde ve n’imete leke ve-l-mulk, la šerike lek’ (Odazivam ti se Allahu, odazivam. Odazivam ti se, Tebi nema sudruga. Tebi pripada sva hvala i vlast, Ti nemaš sudruga).

Puno će učiti telbiju i činiti zikr Allahu, subhenehu ve te’ala, sve dok ne stigne do Ka’be. Kada dođe do Ka’be prekinut će učenje telbije, zatim će tavafiti oko Ka’be sedam krugova, a pošto završi klanjat će dva rekata iza Mekami-Ibrahima. Onda će se popeti na Saffu te će tavafiti (činiti sa’j) između Safe i Merve sedam puta, potom će obrijati glavu ili skratiti kosu. Na ovaj način će završiti umru i biva mu dozvoljeno sve što mu je bilo zabranjeno ihramom.

Druga: Da dođe do mikata u mjesecima hadždža, **a to su mjeseci:** ševal, zu-l-kade i prvih deset dana mjeseca zu-l-hidždže.

Ovakav će birati jednu od tri stvari, **a to su:** hadždž posebno, umra posebno ili spoj među njima, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je stigao do mikata u mjesecu zu-l-kade na svom Oprosnom hadždžu, dao ashabima da odaberu jedan između ova tri nusuka (obreda). S tim što je sunnet za onog ko ne bude poveo

kurban sa sobom da ihrami umrom i čini ono što smo spomenuli prilikom govora o onom ko stigne do mikata u mjesecu koji nije neki od mjeseci hadždža. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je svojim ashabima kada su se približili Mekki da svoj ihram učine umrom, potvrdivši im to u Mekki time što su obavili tavaf, onda sa’j, skratili kosu, a zatim se oslobodili ihrama shodno njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi. Onima koji su sa sobom povelili kurbane, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da ostanu u ihramima do ‘jevmu en-nahra’ (prvog dana Kurban-bajrama) kada ih se oslobađaju.

Sunnet je onom ko povede sa sobom kurban da zaniijeti hadždž i umru zajedno, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako učinio, a bio je već poveo kurban i naredio onima koji su povelili kurban sa sobom od ashaba a naniijetili su umru da naniijete (uče telbiju) hadždž sa umrom, te da se ne oslobađaju od ihrama hadždža i umre sve do prvog dana Kurban-bajrama, kada će se osloboditi od ihrama njih skupa. Ukoliko onaj koji vodi sa sobom kurban zaniijeti samo hadždž (bez umre), ostat će, također, u ihramima, sve do prvog dana Kurban-bajrama kao i onaj koji spaja među njima.

Ovim se saznaje da onaj ko nijeti da obavi hadždž pojedinačno ili zaniijeti hadždž i umru zajedno a nema kurban sa sobom, ne bi trebao ostati u svom ihramu već ga treba promijeniti i učiniti ga umrom, te će tavafiti, obaviti sa’j, skratiti kosu i osloboditi se ihrama kao što je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima koji nisu imali kurban sa sobom. Međutim, ako se plaši da ne propusti hadždž zbog njegovog kasnog dolaska, nema smetnje da ostane pri onom što je naniijetio. A Allah najbolje zna.

Ako se muhrim bude plašio da ne može uspjeti da obavi hadždž zato što je bolestan, ili se plaši od neprijatelja, ili tome slično, poželjno je da prilikom ulaska u ihram (obrede) kaže: “*Fe in habeseni habis fe mehalli hajsu habesteni*” (Ako me spriječi nešto, mjesto mog

oslobođanja ihrama je tamo gdje budem spriječen), shodno hadisu Daba'ah bint ez-Zubejr, da je rekla:

“O, Allahov Poslaniče, želim da obavim hadždž, a imam pri sebi žalbu (poteškoću), pa joj je Allahov Poslanik odgovorio: ‘Obavi hadždž i uvjetuj: ‘inne mehalli hajsu habesteni’, (mjesto mog izlaska iz ihrama je ondje gdje me (Gospodaru) spriječiš).” (Buharija i Muslim)

Korist ovog uvjetovanja je ta, da ako muhrimu iskrnsne nešto što ga spriječi da obavi obred u potpunosti, poput bolesti ili neprijatelja, može se osloboditi ihrama i nije obavezan nadoknaditi nedovršeni obred.

O propisu hadždža maloljetnika i da li njegov hadždž važi za obavezni hadždž islama

Hadždž maloljetnika i maloljetnice je ispravan na osnovu onog što stoji u Muslimovom Sahihu od Ibnu Abbasa, [radijallahu anhum](#):

“... da je žena podigla dijete prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, [i rekla](#): ‘O Poslaniče, ima li za njega hadždža?’ ‘Da, a nagrada pripada tebi’, odgovori on.”

☞ Buharijevom Sahihu od Saiba ibn Jezida stoji da je rekao:

“Obavili su sa mnom hadždž uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad sam imao sedam godina.”

Međutim, hadždž maloljetnog djeteta mu ne važi u zamjenu za ‘hadždž islama’.

Isto tako rob i robinja koji su u nečijem posjedu, njihov hadždž je ispravan ali nije ‘hadždž islama’, kako se prenosi u hadisu od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [rekao](#):

“Koji god maloljetnik obavi hadždž, zatim dostigne punoljetstvo obaveza mu je da obavi hadždž i drugi put, i koji god rob obavi hadždž, a zatim bude oslobođen ima obavezu da ga obavi i drugi put.” (Hadis bilježe Ibnu Ebi Šejbe i Bejhkeki sa dobrim lancem prenosilaca)

Za dječaka koji nije razborit ulazak u obrede nijjeti njegov staratelj, te otklanja od njega šiveno i uči umjesto njega telbiju. Na taj način dječak biva muhrimom i bivaju mu zabranjene sve ihramske zabrane kao i za odraslog. Tako je i sa maloljetnom djevojčicom koja nije razborita. Za nju nijjeti ihram njen staratelj i umjesto nje uči telbiju te na taj način ulazi u ihrame i biva joj zabranjeno sve što je zabranjeno odrasloj ženi u ihramu. Potrebno je znati da djeca moraju biti čistog tijela i odjeće za vrijeme tavafa, jer tavaf slični namazu, a čistoća je uvijek njegove ispravnosti.

Kada su dječak i djevojčica razboriti u ihram će ući uz dozvolu staratelja i neposredno prije ihrama radit će sve što rade i odrasli od kupanja, mirisanja i ostalog. Njihov staratelj je svaki onaj ko vodi brigu o njima i radi za njihovu dobrobit, bio to otac, majka ili neko drugi. Staratelj će umjesto njih obaviti sve ono za šta oni ne budu sposobni, poput bacanja kamenčića i tome slično, dok su obavezni izvršiti obrede mimo tog, kao što je stajanje na Arefatu, spavanje ([prebivanje](#)) na Mini i Muzdelifi, tavaf i sa’j. Ako ne budu mogli tavafiti i činiti sa’j, biće nošeni kako bi ih obavili, s tim što je onom ko ih nosi bolje da njihov i njegov tavaf i sa’j ne čini zajedničkim, već da za njih posebno nanijjeti i obavi tavaf i sa’j, i da za sebe posebno obavi tavaf i sa’j, [iz predostrožnosti za svoj ibadet i](#)

implementirajući časnii hadis: “Ostavi se onog što je sumnjivo i drži se onog u šta ne sumnjaš.” (Et-Tirmizi)

Međutim ako onaj koji nosi zaniijeti tavaf za sebe i onog koga nosi, to mu je dovoljno po tačnijem od dva mišljenja, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio ženi koja ga je upitala o hadždžu dječaka da tavafi posebno za njega. A da je to bilo obaveza Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi je pojasnio. A Allah uputu daje.

Maloljetnom dječaku i djevojčici se naređuje da se čiste od hadesa (onog što obavezuje abdest) i od nečisti, prije nego počnu sa tavafom, kao i odrasli.

Ihram (ulaženje u obrede) za maloljetne dječajke i djevojčice nije obavezan njihovom staratelju, već predstavlja nafilu, ako je uradi ima nagradu, a ako je ne uradi nije grješan. A Allah najbolje zna.

Ihramske zabrane i šta je muhrimu dozvoljeno raditi za vrijeme ihrama

Nije dozvoljeno muhrimu bio muško ili žensko, nakon što zaniijeti ihram, da šiša kosu, sječe nokte ili da se miriše.

Muškarcu nije dozvoljeno da oblači šivenu odjeću prema cijelom njegovom tijelu, dakle krojenu prema njegovom izgledu kao što je gulabija ili šivenu za neki dio tijela poput potkošulje, pantalona, mestvi ili čarapa, osim ako ne bude našao izar. ❁ tom slučaju mu je dozvoljeno obući pantalone. Također, ako ne bude našao ili mogao priuštiti papuče obući će mestve koje neće kratiti (ispod članaka) prema vjerodostojnom hadisu od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma,

koji se bilježi u dva Sahiha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, **rekao**:

“Ko ne nađe papuče neka obuče mestve, a ko ne nađe izar neka obuče pantalone.” (Buharija i Muslim)

Što se tiče naredbe kraćenja mestvi navedenoj u hadisu Ibn Omera, radijallahu anhu, kada ih je muhrim nuždan obući zbog neimanja papuča, ona je derogirana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to naredio u Medini kada je bio pitan o odjeći koju oblači muhrim, a zatim kada je držao hutbu ljudima na Arefatu dozvolio je uzimanje mestvi umjesto papuča kada ih nema i nije naredio kraćenje mestvi. Ovu hutbu je slušao poneko ko nije čuo njegov odgovor u Medini, a odlaganje objašnjenja u vremenu kada je ono potrebno nije dozvoljeno kako je spoznato u naukama usuli hadisa i fikha, stoga se zaključuje da je naredba kraćenja dokinuta, jer da je to vadžib Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ga obznanio. A Allah najbolje zna.

Dozvoljeno je muhrimu da obuče mestve koje ne prekrivaju članke zato što su one poput papuča.

Dozvoljeno mu je vezivanje izara, pričvršćivanje koncem ili nečim sličnim zbog nepostojanja dokaza koji to zabranjuje.

Dozvoljeno je muhrimu da se kupa, pere glavu i trlja je bez grubosti ako za tim ima potrebu, lagahno i polahko, i nema smetnje ako opadne nešto sa nje posljedicom toga.

Ženi koja je u ihramu nije dozvoljeno da prekriva lice šivenim kao što su burka, nikab, ili šiveno za ruke poput rukavica, dosljedno Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, **govoru**:

“Žena ne stavlja nikab niti oblači rukavice.” (Buharija)

A rukavice su sve ono što se šije ili plete od vune ili pamuka prema obliku i veličini ruke.

Sve osim spomenutog od šivenih stvari joj je dozvoljeno, poput džilbaba, pantalona, mestvi, čarapa i tome slično. Također joj je dozvoljeno spustiti himar na lice kada je to u potrebi. ﷺ slučaju da joj himar dotakne lice nema smetnje shodno hadisu Aiše, radijallahu anha, [u kojem kaže](#):

“Jahači bi prolazili pored nas kada smo bili u društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada bi se približili neka od nas bi spustila svoj veo sa glave preko lica, a kada bi ih mimoišli otkrivali bi ga.” (Ebu-Davud)

Također, nema smetnje da prekrije svoje ruke haljinom koju nosi ili nečim drugim, a ako se nađe u prisustvu ljudi - stranaca obaveza joj je prekriti lice i šake jer je ona avert, [shodno Allahovom dželle ša'nuhu govoru](#):

Neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim. (Kur'an, En-Nur, 31.)

Nema sumnje da su lice i šake jedni od najvećih ukrasa, s tim što je lice još veći ukras i opasniji. [Allah Uzvišeni kaže](#):

A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. (Kur'an, El-Ahzab, 53.)

Što se tiče običaja mnogih žena da stavljaju masku ispod himara da bi podizale himar sa lica, to nema utemeljenja u Šerijatu koliko nam je poznato. Da je to bilo propisano, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi to obznanio i ne bi mu bilo dozvoljeno da to prešuti.

Dozvoljeno je muhrimu bio muškarac ili žena da pere odjeću od prljavštine i drugog, kao i da se presvuče. Nije mu dozvoljeno da oblači namirisanu odjeću jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio u hadisu kojeg prenosi Ibn Omer, radijallahu anhuma.

Obaveza je muhrimu da ostavi snošaj sa ženama, ružne riječi i svađu, [kako Allah Uzvišeni kaže](#):

Hadždž je u određenim mjesecima; onom ko se obaveže da će u njima hadždž obavljati nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađe u danima hadždža... (Kur'an, El-Bekara, 197.)

✽ vjerodostojnoj predaji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [se prenosi da je rekao](#):

“Onaj ko obavi hadždž, a ne bude imao odnos sa ženom, ne bude govorio ružne riječi, ne bude griješio, niti se svađao, vratiće se sa hadždža kao na dan kad ga je majka rodila (tj. čist od grijeha).” (Buharija i Muslim)

Riječ ‘refes’ (spomenuta u ajetu) se odnosi na spolni odnos kao i na bestidna (razvratna) djela ili riječi. Riječ ‘fusuk’ u ajetu označava grijeh. Riječ ‘džidal’ u ajetu označava svađu i raspravljanje oko ništavne stvari ili onog u čemu nema koristi. Međutim, raspravljanje na najljepši način radi predočavanja istine i opovrgavanja neistine nije sporno, čak ga je i naređeno činiti. [O tome svjedoči govor Allaha Uzvišenog](#):

Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! (Kur'an, En-Nahl, 125.)

Muškarcu je zabranjeno da pokriva glavu u toku ihrama odjećom koja se pripija uz glavu kao što su kapa, gutra (marama za muškarce), imama (turban) i tome slično, kao što mu je i zabranjeno prekrivati

svoje lice. O tom svjedoči Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govoro o čovjeku koji je pao sa svoje jahalice na dan Arefata i preselio:

“Okupajte ga vodom i lotosom, zatim ga zamotajte u njegovu odjeću i nemojte mu pokrivati glavu niti približavati miris, jer će on, doista, na Sudnjem danu biti oživljen učeći telbiju.” (Buharija i Muslim)

Nema prepreke da se muhrim skloni od sunca u sjeni krova auta, ili pod kišobran, ili u sjeni šatora, ili drveta, i tom slično, prema vjerodostojnoj predaji koja se bilježi u Sahihu da su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odjećom pravili sjenu dok je bacao kamenčiće na Džemretu-l'akabe. Također se vjerodostojno prenosi da mu je na dan Arefata sačinjeno kube od (tkanine) pod kojim je sjedio do zalaska sunca.

Muhrimu je, kako muškarcu tako i ženi, zabranjen lov kopnenih životinja, ili pomaganje drugom u lovu, plašenje životinje da pobjegne sa svog mjesta, sklapanje bračnog ugovora, vjeridba, spolni odnos, i uopćeno prilaženje ženi sa strašću što potvrđuje hadis Osmana, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Muhrim se ne ženi niti drugog ženi, niti se vjeri.” (Muslim)

Ukoliko muhrim obuče šiveno, pokrije glavu ili se namiriše iz zaborava ili iz neznanja nije se dužan za to iskupiti, s tim što će se lišiti ihramskog prekršaja onda kada se sjeti ili sazna propis. Isto tako, onaj ko obrije glavu, ili skрати od svoje kose ili odsječe nokte u zaboravu ili iz neznanja, nije dužan činiti kefaret (iskup) prema ispravnom mišljenju.

Zabranjeno je muslimanu, bio muhrim ili ne, muško ili žensko, da lovi u haremu ili pomaže drugog u lovu oruđem, ili uputivši nekog na plijen i tome slično.

Zabranjeno mu je da plaši divljač i tjera ga sa njegovog mjesta, te da sječe drveće i zeleno rastinje, i da uzima izgubljenu stvar osim ukoliko želi potražiti njenog vlasnika.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Doista je ova zemlja “– mislivši na Mekku – “sveta, Allah je učinio svetom do Sudnjeg dana. Ne smije se sjeći njeno drveće, niti plašiti njena divljač, čupati njena trava, niti se smije uzimati izgubljena stvar osim onom ko želi potražiti njenog vlasnika.” (Buharija i Muslim)

Riječ ‘munšid’ u hadisu znači što i mu’arrif, a to je onaj koji želi da upozna vlasnika stvari koju je izgubio, a ‘hala’ u hadisu označava zelenu travu.

Mina i Muzdelifa pripadaju haremu, dok Arefat pripada ‘hillu’ (prostoru izvan granica harema).

O tome šta radi hadžija kada dođe u Mekku i pojašnjenje onog što radi kada uđe u Mesdžidu-l-haram

Kada muhrim pristigne do Mekke pohvalno mu je da se okupa prije nego u nju uđe, iz razloga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to činio. Pa kada stigne do Mesdžidul-harama sunnet mu je da uđe desnom nogom i kaže:

Bismillahi ves-selatu ves-selamu ‘ala resulillahi. Euzu billahi-l-azim ve bi vedžhihi-l-kerim ve sultanihi-l-kadim mineš-šejtanir-radžim. Allahumme-ftah li ebvabe rahmetike.

(☪ ime Allaha i neka su salavat i selam na Allahovog Poslanika. Utječem se Allahom Uzvišenim i Njegovim plemenitim licem i njegovom vječnom vlašću od šejtana prokletog. Allahu, otvori mi vrata svoje milosti!)

To će isto kazati pri ulasku u bilo koji mesdžid i ne postoji poseban vjerodostojan zikir od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se uči pri ulasku u Mesdžidu-l-haram.

Kada stigne do Kabe prekinut će sa učenjem telbije prije nego započne sa tavafom ako je mutemeti’a (onaj koji obavlja umru a zatim hadždž) ili želi umru obaviti.

Zatim će se usmjeriti prema Hadžeru-l- esvedu (crnom kamenu), okrenut će se prema njemu, dodirnut će ga desnom rukom i poljubiti ako mu to bude olakšano. Pritom neće uznemiravati ljude izazivajući gužvu, a prilikom njegova dodirivanja će reći: ‘Bismillahi, Allahu ekber’. Ako ga ne uspije poljubiti, dotaći će ga rukom ili štapom, te poljubiti ono čime ga dotakne, pa ako ga ne bude mogao ni dotaći, pokazaće na njega išaretom i reći: ‘Allahu ekber’.

Neće ljubiti ono čime na njega pokaže. Tokom tavafa Ka’ba treba biti sa njegove lijeve strane. Lijepo je da na samom početku tavafa prouči:

Allahumme imanen bike ve tesdikan bi kitabike ve vefa’en bi ahdike vet-tiba’an li sunneti nebijjike Muhammedin, sallallahu alejhi ve sellem

(Allahu, činim ti ibadet vjerujući u Tebe i potvrđujući Tvoju Knjigu, ispunjavajući svoju obavezu prema Tebi i slijedeći praksu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), zato što je to preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Tavafit (počasno kružit) će oko Ka'be sedam krugova, a u prva tri kruga će činiti 'reml' u hodu. Reml (ubrzani hod) se čini prilikom prvog tavafa (tavaful-kuduma), kojeg muhrim obavlja što pristigne u Mekku, bilo da obavlja umru, temett'u, ifrad (samo hadždž), ili kiran (spaja između hadždža i umre), a u preostalih četiri kruga će normalno hodati. Svaki krug započinje i završava Hadžeru-l-esvedom. Riječ 'reml' označava ubrzanje u hodu sitnim koracima.

Također, pohvaljen mu je idtiba' duž cijelog tavafu-l-kuduma (prvog tavafa). Idtiba' znači da sredinu gornjeg dijela odjeće ihrama stavi pod svoju desnu plećku a njegov kraj prebaci na svoje lijevo rame (otkrivajući na taj način desno rame).

Ukoliko bude sumnjao u broj krugova koje je obavio, računat će broj krugova za koje je siguran da ih je obavio, a to je manji broj, a zatim će na to dodati preostale krugove. Na primjer, ako bude nesiguran je li kružio tri ili četiri kruga, računat će da je obavio tri. Ovako će činiti i prilikom sa'ja.

Nakon što završi sa tavafom pokriće desno rame, a krajevi gornjeg dijela odjeće ihrama biće na njegovim grudima prije nego klanja dva rekata.

Potrebno je zabraniti, i upozoriti žene da ne tavafe noseći svoje ukrase, namirisane i nepokrivene. Zato, jer su one avert. Obaveza im je pokrivati se i ostaviti svoje ukrase tokom tavafa, kao i u drugim prilikama miješanja muškaraca i žena jer su one avert i fitna (iskušenje). A lice žene je od njenih najistaknutijih ukrasa te joj nije dozvoljeno da ga otkriva osim pred mahremima.

Allah Uzvišeni kaže:

...i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje. (Kur'an, En-Nur, 31.)

Stoga joj nije dozvoljeno da otkriva lice prilikom ljubljenja Hadžeru-l-esveda ako je bude mogao vidjeti neko od ljudi. A ako ne nađe prostora dodirnuti crni kamen ili ga poljubiti, nije joj dozvoljeno tijesniti se i praviti gužvu muškarcima, već će tavafiti iza njih. To joj je bolje i nagradom veće, od toga da tavafi u blizini Ka'be kada ima gužve.

Nije propisan reml niti idtiba' osim u ovom (prvom) tavafu, kao što to nije propisano tokom obavljanja sa'ja, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije činio reml niti idtiba'a osim kod prvog tavafa kada je pristigao u Mekku. Također, reml i idtiba' nisu propisani ženama.

Prilikom tavafa muhrim mora biti čist od 'hadesa' (onog što obavezuje abdest) i 'habesa' (nečistoće), pokoran i skrušen svom Gospodaru.

Poželjno (mustehab) je da onaj koji tavafi puno dovi Allahu i zikr čini. Ako bude učio nešto od Kur'ana, to je lijepo, ali nije obavezno u ovom niti u nekom drugom tavafu. Za sa'j nema nekog posebnog zikra i posebne dove.

Što se tiče izmišljanja posebnog zikra za svaki krug tavafa ili sa'ja od strane nekih ljudi, to nema utemeljenja, već je hadžiji dovoljno učiti ono što poznaje od zikra i dova.

Kada dođe naspram 'ruknu-l-jemanija' (jemenskog ugla), dotaći će ga desnom rukom i reći: 'Bismillahi vallahu ekber' i neće ga ljubiti. Ako mu njegovo dodirivanje bude pričinjavalo teškoću nastaviti će da

tavafi i neće ga išaretiti rukom niti će donijeti tekbir kada se nađe naspram njega jer se to ne prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koliko nam je poznato.

Mustehab mu je da, između ruknu-l-jemanija i Hadžeru-l-esveda uči:

Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju! (Kur'an, El-Bekara, 201.)

Kada god prođe pored crnog kamena dotaći će ga, poljubiti i reći: 'Allahu ekber'. Ukoliko ga ne bude mogao dotaći i poljubiti išaretit će rukom prema njemu i proučit će tekbir.

Nema smetnje da tavafi iza zem-zema i Mekamu-Ibrahima, naročito ako je gužva, jer je cio mesdžid mjesto za tavaf. Pa ako bi tavafio na početku mesdžida, računa se, ali mu je bolje tavafiti bliže Ka'bi ako je u mogućnosti.

Kada završi tavaf klanjat će dva rekata iza Mekami-Ibrahima ako mu to bude olakšano. ﷻ suprotnom, zbog gužve ili tome slično, klanjat će ih na bilo kojem mjestu u mesdžidu. Sunnet mu je da na ta dva rekata nakon Fatihe uči suru 'Kafirun' i suru 'Ihlas', a potom će se usmjeriti ka Hadžeru-l-esvedu i dotaći ga desnom rukom slijedivši u tome praksu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Zatim će se popeti na Safu ili stati pored nje, s tim da je penjanje bolje ako mu bude olakšano da se popne. [Pritom će učiti govor Uzvišenog:](#)

Safa i Merva su Allahova časna mjesta. (Kur'an, Al-Bekara, 158.)

Mustehab mu je da se okrene prema kibli da zahvali Allahu i prouči tekbir, [a zatim kaže:](#)

La ilahe illallah, vallahu ekber, la ilahe illallhu vehdehu la šerike leh lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu juhji ve jumitu ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu vahdehu, endžeze v'adehu ve nesare abdehu ve hezeme-l-ahzabe vahdehu.

(Nema boga osim Allaha, Allah je najveći, nema boga osim Allaha koji nema sudruga, On posjeduje svu vlast i hvalu, oživljava i usmrćuje, i on je Svemoćan. Nema boga osim Allaha Jedinog, koji je ispunio svoje obećanje, pomogao svoga roba i sam savladao saveznike.)

Zatim će, podignuvši ruke do vitu onim što zna, a prethodno pomenutu dovu i zikr će ponoviti tri puta. Potom će se uputiti prema Mervi dok ne stigne do prvog znaka (zeleno svjetlo), te će ubrzati u hodu sve dok ne stigne do drugog. Ženi nije propisano da ubrzava hod između ova dva znaka jer je ona avert, već joj je propisan hod duž čitavog sa'ja. Kada stigne do Merve, popet će se na nju ili stati do nje, a penjanje je bolje ako je u mogućnosti. **I govorit će i činiti na Mervi isto što i na Safi osim što neće učiti riječi Uzvišenog:**

Safa i Merva su Allahova časna mjesta. (Kur'an, Bekara, 158.)

Jer je učenje ovog ajeta propisano samo prilikom prvog penjanja na Safu kod prvog kruga, slijedeći u tome Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Zatim će sići sa Merve i hodati na prostoru na kojem se hoda, a ubrzati na prostoru gdje se ubrzava dok ne dođe do Safe. Ovo će činiti svih sedam krugova, s tim da je odlazak krug, i povratak, također, krug, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, **tako činio i pritom bi govorio:**

“Uzmite (naučite) od mene vaše obrede.” (En-Nesai’)

Pohvalno je za vrijeme sa'ja puno činiti zikr i učiti dove od onog što se poznaje. I pohvalno je biti čist od velike i male nečistoće. A ako bi se obavljao sa'j bez abdesta ili gusula ispravan je sa'j. Isto tako i žena koju zadesi hajz ili nifas nakon tavafa, pa obavi sa'j, biva joj ispravnim jer čistoća nije šart ispravnosti sa'ja već je mustehab kao što smo prethodno pomenuli.

Pošto muhrim obavi sa'j obrijat će glavu ili skratiti kosu, a brijanje je bolje od skraćivanja. Lijepo je ako skрати kosu, a odloži brijanje za hadždž. Hadžiji koji dođe u Mekku pred same obrede hadždža bolje je da skрати kosu nego da obrije glavu, ne bi li je obrijao nakon obreda hadždža. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je stigao u Mekku sa svojim ashabima četvrtog dana zu-l-hidžeta, naredio je svakom onom ko nije sa sobom poveo kurban, da se oslobodi ihrama obavivši umru, te da skрати kosu, a nije im naredio da obriju glave.

Skraćivanjem kose treba obuhvatiti cijelu glavu i nije dovoljno skratiti kosu jednog dijela glave, kao što i brijanje jednog dijela glave nije dovoljno. Ženi nije dozvoljeno osim skraćivanje, i to da od svake pletenice skрати koliko vrh prsta ili manje od tog, i neće skraćivati više od tog.

Kada muhrim uradi pomenuto, upotpunio je svoju umru, i tada mu biva dozvoljeno sve ono što mu je bilo zabranjeno ihramom, izuzev onom ko sa sobom povede kurban. On ostaje u ihramu sve dok ne obavi i hadždž.

Onaj ko zaniijeti 'ifrad' (samo hadždž) ili zaniijeti 'kiran', to jest da spoji među njima, sunnet mu je da poništi svoj nijjet i zaniijeti umru i da radi isto što i mutemetti'a (onaj koji prvo obavlja umru i oslobađa se ihrama, a zatim ulazi u ihrame hadždža), osim ako bude sa sobom poveo kurban zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako naredio svojim ashabima kazavši:

“A da nisam poveo hed’j sa sobom oslobodio bih se od ihrama poput vas.” (Buharija i Muslim)

Ako ženu zadesi hajz ili nifas nakon što zanijeti umru, neće tavafiti oko Ka’be niti će činiti sa’j između Safe i Merve sve dok se ne očisti. Pa kad bude čista tavafit će i sa’j činiti a zatim skratiti malo od kose i na taj način će se upotpuniti njena umra. A ako ne bude čista do jevmu et-tervije (osmog dana zu-l-hidžeta) učinit će ihram sa mjesta u kojem boravi i poći sa ostalim hadžijama na Minu. Na taj način će spojiti između hadždža i umre obavljajući kiran, i činit će ono što čine drugi hadžije: stajanje na Arefatu i kod Meš’ara, gađanje džemreta, spavanje na Muzdelifi i Mini kao i klanje kurbana i kraćenje kose.

Kada se očisti od hajza ili nifasa obaviti će jedan tavaf i jedan sa’j između Safe i Merve, i to će joj biti dovoljno za njen hadždž i umru skupa, dosljedno hadisu kojeg prenosi Aiša, radijallahu anha, da je zadesio hajz nakon što je učinila nijjet za umru, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

“Radi od obreda kao što ostali rade, osim tavafa oko Ka’be sve dok ne budeš čista.” (Buharija i Muslim)

Kada žena u toku hajza ili nifasa baci kamenčiće na džemreta prvog dana Kurban-bajrama i skratiti malo od kose biva joj dozvoljeno sve ono što joj je ihramima bilo zabranjeno, kao što su mirisi i tome slično, osim svog muža koji joj nije dozvoljen sve dok ne upotpuni hadždž, kao i ostalim ženama koje su čiste. Kada obavi tavaf i sa’j, nakon što se očisti, njen joj muž biva dozvoljen.

O propisu ihrama za hadždž osmog dana zu-l-hidždžeta i izlaska na Minu

Kada bude dan tervije, a to je osmi dan zu-l-hidždžeta, pohvalno je onima koji su se oslobodili ihrama umre kao i svakom onom ko želi da obavi hadždž od stanovnika Mekke da se ihrami od mjesta u kojem stanuje. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su jedne prilike odsjeli u Ebtahu, te su hadždž nanijetili sa tog mjesta osmog dana, shodno njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi. A nije im bio naredio da idu Mesdžidu-l-haramu ili do Mizaba pa da se otuda ihrame, kao što im nije naredio tavafu-l-veda'a (oprosni tavaf) prilikom izlaska na Minu. Da je to propisano on, sallallahu alejhi ve sellem, bi ih tome podučio, a svaki hajr je u slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, radijallahu anhum.

Poželjno je da se hadžija okupa, očisti i namiriše prije nego stupi u hadžski ihram kao što to čini kod stupanja u ihram na mikatu. Nakon što nanijeti hadždž, sunnet mu je uputiti se ka Mini prije zevala (kada je sunce na polovici neba), pa, i poslije njega.

Što više će učiti telbiju, i ona se uči sve dok se ne bude gađalo veliko džemre na akabi. **Na Mini će klanjati:** podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah. Sunnet je klanjati svaki namaz u njegovom vremenu skraćujući ih ali ne spajajući među njima, izuzev što se aksam i sabah ne skraćuju.

Nema razlike između Mekelija i hadžija koji nisu iz Mekke. Dokaz tome je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ljude u namazu na Mini, Arefatu i Muzdelifi, klanjajući skraćeno. Među tim ljudima je bilo i stanovnika Mekke. A da je neskraćivanje, bilo obaveza stanovnicima Mekke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi im to obznanio.

Zatim će se, nakon izlaska sunca, na dan Arefata uputiti sa Mine na Arefat. Sunnet im je biti na ‘Nemri’ prije zevala ako im to bude olakšano, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to radio.

Kada se sunce popne na sredinu neba, sunnet je imamu ili njegovom zamjeniku održati upriličenu hutbu, da objasni ljudima šta im se propisuje tog dana i nakon njega, da im naredi bogobožnost, tevhid i iskrenost Allahu u svim djelima, da ih upozori na činjenje Allahovih zabrana, oporuči im čvrsto držanje za Allahovu knjigu i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sud po njima i parničenje i suđenje prema njima u svim pitanjima, povodeći se praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svemu tome.

Nakon hutbe će hadžije klanjati podne i ikindiju skraćeno i spojeno u podnevskom vaktu uz jedan ezan i dva ikameta. Dokaz tome je djelo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako prenosi Muslim u hadisu od Džabira.

Zatim će boraviti na Arefatu. A čitav Arefat je stajalište osim ‘Batnu-l-urne’. Mustehab mu je okrenuti se prema kibli i ‘brdu milosti’ (džebel er-rahmeh) ukoliko bude u mogućnosti. A ako to ne bude u mogućnosti onda će se usmjeriti prema kibli, iako se ne okrene prema džebel er-rahmeh.

Poželjno je da se hadžija na ovom mjestu puno trudi u činjenju zikra Allahu, subhanehu, i upućivanju dove Njemu, ponizno i skrušeno podignuvši ruke pri dovi. Lijepo je i ako bude, tom prilikom, učio telbiju ili nešto od Kur’ana. [Sunnet je da poveća izgovor sljedećih riječi:](#)

La ilahe illallahu vahdehu, la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve ala kulli šej’in Kadir.

(Nema Boga osim Allaha jedinog Koji nema sudruga, Njemu pripada sva slava i vlast i On je Svemoguć.)

I zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [koji kaže:](#)

“Najbolja dova je dova na dan Arefata, [i najbolje što sam rekao ja i vjerovjesnici prije mene je:](#) ‘La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve ala kulli šej’in kadir.’”
(Tirmizi)

☞ vjerodostojnoj predaji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [se prenosi da je kazao:](#)

“Allahu najdraži govor je četvero: Subhanallahu, ve-l-hamdulillahi, ve la ilahe illallahu, vallahu ekber.”

(Slavljen je Allah, Allahu pripada sva hvala, nema boga osim Allaha i Allah je najveći.)

Treba puno da uči i da ponavlja ovaj zikr, skrušeno, razmišljajući o onom što uči, kao što je potrebno da puno uči zikr i dove koje su navedene u Šerijatu, i to uvijek, a posebno na ovom mjestu i u ovom velikom danu izabравši sadržajne i sažete zikrove i dove. [Primjeri takvog zikra su:](#)

Subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahi-l-azim.

(Slavljen je Allah i Njemu je hvala, Slavljen je Allah Uzvišeni)

Nema Boga osim tebe, slavljen si ti ja sam se, doista o sebe ogriješio. (Kur’an, El- Enbija, 87.)

“Nema boga osim Allaha, i ne obožavamo nikog mimo Njega, Njemu pripada blagodat i fadl ([dobro](#)) i Njemu pripada najljepša

hvala. Nema boga osim Allaha, iskreno mu vjeru ispovijedajući makar to bilo krivo nevjernicima.”

La havle ve la kuvvete illa billah. (Nema snage ni moći, osim sa Allahom)

Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u Vatri! (Kur'an, El-Bekara, 201.)

“Allahu moj, poboljšaj moju vjeru, koja je moja zaštita, i poboljšaj mi moj dunjaluk, na kojem živim, i poboljšaj moj Ahiret, na koji se vraćam, i učini moj život povećanjem u svakom dobru, i učini moju smrt odmorom od svakog zla.”

“Allahu se utječem od teškog iskušenja, uzastopne nesreće i lošeg određenja i radosti naslađivanja neprijatelja.”

“Allahu, utječem Ti se od brige i žalosti, od slabosti i lijenosti, od kukavičluka i škrtosti, od grijeha i duga, od tereta duga i od toga da me ljudi nadvladaju (pa budem potlačen). Allahu, utječem Ti se od gube, ludila, lepree i svake loše bolesti.”

“Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju na dunjaluku i na Ahiretu. Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju u porodici i imovini mojoj. Allahu, pokrij moja sramna djela, a umiri moju bojazan. Allahu, sačuvaj me s moje prednje strane, te od svega što me može zadesiti s leđa, s desne ili lijeve strane i odozgo. Prizivam Tvoju Veličinu da ne budem ščepan odozdo. Allahu, oprost mi moje greške, neznanje, pretjerivanje, i sve ono što Ti znaš da je kod mene.”

“Allahu, oprost mi što uradim u zbilji i u šali, nehotice ili sa namjerom, a sve to je prisutno kod mene.”

“Allahu moj, molim Te oprosti mi moje ranije grijehе i one kasnije, one što počinih potajno i one na javi, one u kojima nisam imao mjere, kao i one o kojima Ti znaš bolje od mene. Ti unapređuješ koga hoćeš i Ti unazađuješ koga hoćeš i Ti si Svemoguć.”

“Allahu moj, molim Te za čvrstoću u vjeri i odlučnost na uputi. Molim Te za zahvalu na tvojim blagodatima i za lijep ibadet samo Tebi. Molim Te za zdravo srce i iskren jezik. Molim Te za dobro koje znaš i utječem Ti se od zla koje znaš. Tražim oprost od Tebe za ono što Ti poznaješ, Ti si zaista Poznavalac svega nevidljivog.”

“Allahu moj, Gospodaru poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, oprosti mi grijehе moje i odstrani tegobu iz srca mog, zaštiti me od zabludjućih smutnji dok sam živ.”

“Allahu moj, Gospodaru nebesa i Zemlje, Gospodaru Arša veličanstvenog, Gospodaru naš i Gospodaru svega. Ti Koji daješ da sjemenke i košpice prokljaju, Ti koji Tevrat, Indžil i Kur'an objavi, utječem Ti se od zla svega onog čime Ti upravljaš, Ti si Prvi i ništa nije prije Tebe i Ti si Posljednji i ništa nije poslije Tebe, Ti si najviši i ništa iznad Tebe nije, i Ti si Skriveni i nema ništa bez Tebe, oslobodi me duga i odagnaj siromaštvo od mene.”

“Gospodaru moj, molim Te podari mojoj duši pokornost i očisti je, jer Ti ćeš je najbolje očistiti, Ti si njen Prijatelj i Zaštitnik.”

“Allahu, utječem ti se od slabosti i lijenosti, i utječem Ti se od kukavičluka i škrtosti, i utječem Ti se od patnje u kaburu.”

“Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, i Tebi se kajem, i u ime Tvoje se raspravljam, utječem Ti se tvojom veličanstvenošću da me ne odvedeš u zabludu, nema istinskog božanstva osim Tebe, Ti si Živi koji ne umire, a ljudi i džinni umiru.”

“Allahu moj, utječem Ti se od znanja koje ne koristi i od srca koje se ne boji, i od duše koja se ne zasićuje, i od dove koja se ne prima.”

“Allahu moj, udalji me od lošeg ponašanja i loših djela i prohtjeva i bolesti.”

“Allahu moj, nadahni me razboritošću i zaštiti me od zla moje duše.”

“Allahu moj, zadovolji me Tvojim halalom, da ne uzimam haram i opskrbi me Svojom dobrotom da je ne tražim od drugog.”

“Allahu moj, tražim od Tebe uputu, bogobožnost, čednost i bogatstvo.”

“Allahu moj, tražim od Tebe uputu i ustrajnost (ispravnost).”

“Allahu moj, od Tebe tražim svako dobro i brzo i odgođeno i ono koje Ti poznaješ a ja ne znam. Utječem Ti se od svakog zla i brzog i odgođenog i onog kojeg Ti znaš a ja ne znam. Molim Te za dobro za koje Te molio Tvoj rob i vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i utječem Ti se od zla od kojeg Ti se utjecao Tvoj rob i vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.”

“Allahu moj, molim Te za Džennet i ono što približava njemu od riječi i djela, i utječem Ti se od vatre i onog što približava njoj od riječi i djela. Molim Te da svaku presudu koju mi presудиš, učiniš dobrom za mene.”

“Nema istinskog božanstva osim Allaha Jedinog. Nema Mu ravna. Njemu pripada vlast i zahvala. Oživljava i usmrćuje. ﷻ Njegovoj Ruci je svako dobro. On sve može. Slava i zahvala pripadaju Allahu. Nema istinskog božanstva osim Allaha. Allah je Najveći. Nema pomoći niti snage osim kod Allaha Uzvišenog, Veličanstvenog.”

Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin kema sallejte ala Ibrahimе ve ala ali Ibrahimе inneke hamidun medžid, ve barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammed kema barekte ala Ibrahimе ve ala ali Ibrahimе inneke hamidun medžid.

“Allahu moj, smiluj se Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu, alejhis-selam, i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljen i Slavljjen. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo potomstvo, kao što si blagoslovio Ibrahimа, alejhis-selam, i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljen i Slavljjen.”

Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u Vatri! (Kur'an, El-Bekara, 201.)

Mustehab je hadžiji da na ovom veličanstvenom mjestu uči pomenute zikrove i dove i ono što je poput njihovog značenja od zikra, dova i salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da je odlučan i uporan u dovi i da traži od svoga Gospodara dobro dunjaluka i Ahireta.

Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je kada bi dovio ponavljao neku dovu tri puta, te ga treba u tome slijediti.

Musliman na ovom mjestu treba biti skrušen prema svom Gospodaru, neka je Slavljjen On, pokoran i ponizan pred Njim, nadajući se Njegovoj milosti i plašeći se Njegove kazne i ukora, te da obračunava sebe i da obnavlja svoju iskrenu tevbu. Jer je ovo veliki dan, i ogromno sastajalište. ﷻ njemu Allah iskazuje darežljivost prema svojim robovima, i njima se ponosi pred svojim melecima, i mnoge ljude oslobodi vatre. Šejtan nije viđen manjim, poniženijim i prezrenijim ni u jednom danu kao što je na Dan Arefata osim dana Bedra. To je zbog onog što vidi od Allahove plemenitosti i

dobročinstva prema svojim robovima, Njegovog oslobađanja robova od vatre i oprosta.

☞ Muslimovom Sahihu od Aiše, radijallahu anha, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [rekao](#):

“Nema dana u kojem Allah oslobodi više robova od Vatre, kao što je Dan Arefata. Allah se toga dana približi, a zatim se njima hvali melekima i kaže: ‘Šta žele ovi ljudi?’” (Muslim)

Muslimani trebaju da se Allahu pokažu dobrim, ponize svog neprijatelja šejtana i da ga rastuže mnoštvom zikra i dova, i privrženošću tevbi i istigfaru od svih grijeha i grešaka.

Hadžije ne prestaju biti zauzete zikrom, dovom i skrušenošću na ovom mjestu sve do zalaska sunca. A kada zađe sunce, uputit će se ka Muzdelifi smireno i skrušeno, uz povećano učenje telbije. Ubrzat će kada izađu na otvorenom i širokom, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, tako radio. Nije dozvoljeno hadžiji otići sa Arefata prije zalaska sunca, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, [na njemu stajao do zalaska sunca i govorio je](#):

“Uzmite od mene vaše obrede.” (En- Nesai’)

Kada hadžije stignu do Muzdelife klanjat će akšam tri rekata i jaciju dva rekata spojivši među njima sa jednim ezanom i dva ikameta, u ono vrijeme kada prispiju na Muzdelifu bilo da su došli u akšamsko ili jacijsko vrijeme, shodno praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme.

Ono što čine neki ljudi, da prikupljaju kamenčiće odkad dođu na Muzdelifu sa ubjeđenjem da je to takvim propisano, nema osnove. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mu se kamenčići prikupe osim nakon polaska sa Meš’ara ka Mini. Uzimanje

kamenčića može biti sa bilo kog mjesta i nije ih obavezno prikupiti sa Muzdelife, već se to može učiniti i na Mini. Sunnet je, ovog dana, pokupiti sedam kamenčića kojima će gađati veliko džemre povodeći se Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dok će u naredna tri dana prikupiti sa Mine svakog dana po dvadeset i jedan kamenčić kojima će gađati sva tri džemreta.

Nije mustehab prati kamenčiće, već će njima gađati bez njihovog prethodnog pranja zato što to nije preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što i neće gađati kamenčićima kojima je već gađano.

Ovu noć će hadžija provesti na Muzdelifi, a onima koji su slabi od žena i djece i njima sličnim je dozvoljeno da požure ka Mini krajem noći. O tome svjedoči hadis Aiše, Ummu Seleme i drugih. A što se ostalih hadžija tiče, njima je obaveza ostati na Muzdelifi dok ne klanjaju sabah-namaz.

Zatim će stati kod Meš'ari-l-Harama, okrenuti se prema kibli i puno učiti zikr, tekbire i dove sve dok se ne izgubi tama i hadžije ne postanu jasno uočljivi. Pohvalno je dići ruke prilikom dove. Gdje god stajali na Muzdelifi računa im se, i nije im obaveza biti blizu Meš'ari-l-Harama, niti se moraju na njega peti. Dokaz tome je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, [govor](#):

“Stao sam ovdje-dakle, na mešaru - a Džemun je sav stajalište.”

Hadis bilježi Muslim u svom Sahihu, a Džemun je naziv za Muzdelifu.

Kada se hadžije jasno budu vidjeli krenut će u pravcu Mine prije izlaska sunca. ☼ svom hodu će puno izgovarati telbiju a kada stignu do Mahšera pohvalno im je malo ubrzati.

Kada stignu na Minu prekinut će učenje telbije kod Džemretu-l-akabe (**velikog džemreta**) zatim će ga, čim stignu, gađati sa sedam kamenčića, uzastopno, podignuvši ruku kod bacanja svakog od kamenčića uz izgovor tekbira.

Pohvaljeno je Džemre gadjati iz Batni-l-vadi tako da Kaba dođe sa lijeve strane, a Mina sa desne, što potvrđuje i praksa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ako bude bacaio kamenčiće sa drugih strana uvažava se samo ako kamenčić upadne u korito, s tim da nije uslov da kamenčić ostane u koritu već je uslov da padne u njega. Tako, ako kamenčić dospije u korito džemreta, a zatim iz njega ispadne, prihvata se na osnovu tačnijeg govora uleme. Od onih kojih su tako eksplicite kazali je En-Nevevijj, rahimehullah, u svom djelu Šerhu-l-muhezzeb. Kamenčići kojim se gađaju džemreta su veličine vrha kažiprsta, ili pak košpice, dakle, malo veće od zrna slanutka.

Pošto hadžija završi sa bacanjem kamenčića, zaklat će kurban.

Pohvalno mu je da kod klanja kurbana izgovori:

Bismillahi vallahu ekber, Allahumme haza minke ve leke.

(**☪ ime Allaha, Allah je najveći, Allahu ovo je od Tebe i Tebi**).

Upravit će se prema kibli. Sunnet je kamilu zaklati ubodom u grlo dok stoji presavijene i uvezane lijeve noge, dok se krava i ovca prikolju položene na lijevom boku. Ko zakolje neokrenut prema kibli, nije postupio prema sunnetu ali je djelo ispravno, jer je usmjeravanje prema kibli kod klanja sunnet, a ne vadžib.

Mustehab je hadžiji jesti, pokloniti i sadaku udijeliti od svog kurbana, **zbog govora Uzvišenog:**

Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog! (**Kur'an, Hadždž, 28.**)

Vrijeme u kojem se kolje kurban se proteže do zalaska sunca trećeg dana ‘tešrika’ prema ispravnom govoru uleme, pa je ukupno vrijeme klanja kurbana prvi dan Bajrama i tri dana nakon njega.

Nakon klanja kurbana će obrijati glavu ili skratiti kosu, sa naznakom da je brijanje bolje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, tri puta dovio za milost i oprost onim koji obriju glave a jednom za one koji skrate kosu. Nije dovoljno skratiti kosu jednog dijela glave, kao što je to slučaj i sa brijanjem, već treba obuhvatiti cijelu glavu. Žena će, pritom, od svake pletenice skratiti koliko vrh prsta ili manje.

Nakon bacanja kamenčića na Džemretu-l-akabi, brijanja ili kraćenja kose muhrimu je dozvoljeno sve što mu je ihramom bilo zabranjeno osim žena. Ovaj tehallul - oslobađanje od ihrama se zove prvi tehallul. Nakon prvog oslobađanja od ihrama sunnet mu je namirisati se i uputiti ka Mekki da tavafi tavaf-ifade (**hadžski tavaf**), na šta ukazuje hadis Aiše, radijallahu anha, **u kojem kaže:**

“Mirisala sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, radi ulaska u ihram prije nego bi se ihramio i kada bi se oslobodio ihrama prije nego bi tavafio.” (**Buharija i Muslim**)

Ovaj tavaf se naziva tavaf-ifade ili tavaf-zijare i on je jedan od ruknova hadždža koji ako se izostavi hadždž ne biva obavljen. Pomenut je u govoru Uzvišenog:

Zatim, neka sa sebe prljavštinu uklone, neka svoje zavjete ispune i neka oko Hrama drevnog obilaze. (**Kur’an, Hadždž, 29.**)

Poslije obavljenog tavafa i dva rekata iza Mekamu-Ibrahima, učinit će sa’j između Safe i Merve ako bude mutemetia. Ovaj saj je hadžski sa’j, dok je prvi obavljeni saj bio saj umre.

Prema ispravnijem mišljenju uleme nije dovoljno obaviti jedan sa'j o čemu svjedoči hadis Aiše, radijallahu anha, da je kazala:

“Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, **pa je pomenula hadis u kojem stoji da je rekao:** ‘Onaj koji sa sobom povede kurban neka nanijeti hadždž sa umrom. Zatim neće izaći iz ihrama sve dok ih oboje ne obavi’. Zatim je rekla da su tavafili i činili saj između Safe i Merve oni koji su nijjetili samo umru, zatim se oslobađali ihrama, a zatim su tavafili drugi tavaf na ime hadždža nakon što bi se vratili sa Mine.” (Buharija i Muslim)

Njenim govorom, radijallahu anha, o onima što su nijjetili umru, zatim tavafili drugi tavaf na ime hadždža nakon što su se vratili sa Mine, po ispravnijem govoru u tumačenju ovog hadisa, misli se na sa'j između Safe i Merve.

Što se tiče mišljenja da je ona pod tim mislila na tavafu-l-ifadu, ono nije ispravno zato što je obavljanje tavafu-l-ifade rukn svakom hadžiji, kao što su ga svi bili i obavili, već ovim hadisom želi se ukazati na ono što karakterizira samo mutemettia, a to je tavaf između Safe i Merve po drugi put nakon povratka sa Mine radi upotpunjavanja hadždža. Ovo je očigledno hvala Allahu i ovo je govor većine uleme.

Na istinitost ovog upućuje i hadis kojeg bilježi Buharija u svom Sahihu od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, da je upitan o hadždž-temettu, **pa je kazao:**

“Nijjetili su muhadžiri, ensarije i žene Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, na oprosnom hadždžu, i mi smo zanijetili. Kada smo došli u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, **je rekao:** ‘Promijenite svoj ihram (**nijjet**) za hadždž umrom osim onog ko sa sobom vodi kurban.’ Pa smo tavafili oko Kabe i između Safe i Merve, te oblačili odjeću i prilazili svojim ženama. Potom je,

sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko sa sobom povede kurban nije mu dopušteno da izlazi iz ihrama sve dok kurban ne dođe do svog odredišta’, zatim nam je večerom na dan tervije (8. dan zul-hidžeta) naredio da nanijetimo hadždž. Kada smo završili sa obredima na dan Bajrama (bacanje, klanje, i šišanje kose), došli smo kod Ka’be, tavafili oko nje i između Safe i Merve.”

Ovim se dva puta jasno zaključuje da je hadis Aiše govorio o sa’ju mutemettia. A Allah najbolje zna.

Što se tiče hadisa kojeg bilježi Muslim od Džabira: “da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi nisu činili sa’j između Safe i Merve osim jednom.” - Prvi njihov sa’j se odnosi na onog od ashaba ko je imao kurban sa sobom jer su oni, zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostali u ihramima sve dok nisu obavili hadždž i umru zajedno. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je nijetio hadždž i umru i naredio svakom onom ko je za sobom poveo kurban da i on isto tako uradi te da se ne oslobađa od ihrama sve dok se ne oslobodi od ihrama hadždža i umre zajedno. Karin, onaj koji spaja između hadždža i umre nije obavezan uraditi osim jednog sa’ja, na šta upućuje hadis Džabira koji je prethodno spomenut, kao i drugi vjerodostojni hadisi.

Isto tako, mufrid, onaj koji nanijeti da obavi samo hadždž (bez umre) ostat će u svojim ihramima do prvog dana Kurban-bajrama i nije obavezan obaviti osim jedan sa’j. Pa kada Karin i mufrid obave sa’j nakon tavafu-l-kuduma (tavafa dolaska u Mekku), taj sa’j će mu biti dovoljan i zamjenom za sa’j nakon tavafu-l-ifade. Ovakav zaključak predstavlja pomirenje dva hadisa Aiše i Ibnu Abbasa i pomenutog hadisa Džabira, na taj način nestaje međusobna oprečnost značenja ovih hadisa i ostvaruje se rad po svim ovim hadisima.

Ono što podržava ovo spajanje jeste da su hadis Aiše i hadis Ibnu Abbasa, radijallahu anhum, vjerodostojni hadisi. Već smo potvrdili

obaveznost drugog sa'ja za mutemettia, dok se iz hadisa Džabira razumije oprečno tome. A pravilo je da se hadisu koji potvrđuje daje prednost nad hadisom koji negira kako je utvrđeno u naukama usula (**fikha i hadisa**) i Mustalahu-l-hadisa (**hadiske terminologije**). A Allah, subhanehu ve te'ala, upućuje na ispravnost, i nema moći ni snage osim sa Allahom.

Pojašnjenje o tome šta ima prednost među stvarima koje hadžija obavlja na prvi dan Kurban-bajrama

Najbolje za hadžiju je da četiri stvari koje se rade na dan Bajrama poreda kako je pomenuto, počevši sa bacanjem kamenčića na Džemretu- -l-akabe, zatim da zakolje kurban, potom da se obrije ili skрати kusu, a zatim da tavafi oko Ka'be, i da obavi sa'j između Safe i Merve ako je mutemettia. Mufrid i Karin će obavljati sa'j ako ga nisu prethodno bili obavili poslije tavafu-l-kuduma.

Ako muhrim neku od ovih stvari uradi prije druge, prihvata se, jer je došla vjerodostojna potvrda olakšice u tome od strane Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pod ovo potpada i obavljanje sa'ja prije tavafa, jer je i to od stvari koje se čine na dan Kurban-bajrama, pa se kaže u govoru ashaba da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio upitan o nečemu sa čim je pohitano ili zakašnjeno a da nije odgovorio “uradi, nema smetnje”, i zbog tog što je to od stvari u kojima se dešava zaborav i neznanje pa je bilo neophodno da potpadnu pod ovo opće značenje, radi rasterećenja i olakšanja koje iz tog proizilazi.

Potvrđeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bio upitan o onom ko obavlja sa'j prije nego tavafi, **pa je rekao**: “Uradi, nema

zapreke.” (Ebu-Davud) Time postaje jasno da tavaf i sa’j bez sumnje potpadaju pod ovo opće značenje. A Allah daje uputu i uspjeh.

Tri su stvari kojima se hadžija potpuno rješava ihrama, a to su gađanje Džemretu-l-akabe, brijanje glave ili skraćivanje kose i tavaf sa sa’jom nakon njega, kako je nedavno pomenuto. **Onda kada uradi ove tri stvari biva mu dozvoljeno sve ono što mu je ihramom bilo zabranjeno:** žene, miris i ostalo.

A ko uradi dvije od ove tri stvari, sve mu je dozvoljeno od onog što mu je bilo zabranjeno ihramom, osim žena, i ovo se naziva tehallul el-evvel, tj. prvo oslobađanje od ihrama.

Mustehab je hadžiji da pije zem-zem vode, i da pije dok se dobro ne napije, i da dovi onim što zna od korisnih dova, jer je zem-zem voda namijenjena onom za šta se pije kako je to prenešeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. **☞ Muslimovom Sahihu od Ebu Zerra stoji:** “da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o zem-zem vodi rekao: ‘...ona je hrana gladnima’, Ebu-Davud dodaje, (od Poslanika): ‘...i lijek bolesnima.’

Poslije obavljanja tavafu-l-ifade i sa’ja, za onog kome je sa’j obavezan, hadžije se vraćaju na Minu i borave na njoj tri dana i tri noći. Hadžije gađaju svo troje Džemerata svakog od ovih tri dana nakon što sunce dostigne zenit.

Redosljed pri gađanju džemreta spada u vadžib. Tako da će početi sa prvim džemretom, a to je džemre koje slijedi (nalazi se blizu) mesdžidu-l-hijef, pa će ga gađati sa sedam kamenčića uzastopno, podignuvši ruku kod bacanja svakog od njih. Sunnet mu je da se zatim malo povuče tako što će ono (džemre) biti na njegovoj lijevoj strani. Usmjerivši se prema kibli podići će ruke i učiti puno dove sa skrušenošću.

Potom će bacati kamenčiće na drugo džemre kao i na prvo. Sunnet je da kada završi pođe naprijed malo, a da ovo drugo džemre ostane sa njegove desne strane, da se usmjeri prema kibli, podigne ruke i dosta uči dovu.

Potom će gađati zadnje džemre kod kojeg neće stajati.

Zatim će bacati na džemeratima prva dva dana tešrika nakon zevala (kada sunce dospije na sredinu neba) isto kao što je činio prvog dana. Kod prvog i drugog džemreta će činiti ono što je radio i prvog dana, povodeći se u tome praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Remj (bacanje kamenčića) prvih dva dana tešrika je od vadžiba hadždža. Također i prebivanje na Mini u prvoj i drugoj noći je vadžib osim onima koji napajaju i čuvaju stoku i njima sličnim.

Nakon bacanja kamenčića prva dva dana, dozvoljeno je onom ko želi da požuri otići sa Mine prije zalaska sunca. A onaj ko ostane, i provede treću noć i gađa džemreta trećeg dana ima veću nagradu, kako Allah Uzvišeni kaže:

I spominjite Allaha u određenim danima. A onome ko požuri i ostane samo dva dana nije grijeh; a neće se ogriješiti ni onaj koji se dulje zadrži, samo ako se grijeha kloni... (Kur'an, Al-Bekara, 203.)

Jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, olakšao ljudima da mogu pohitati, a sam nije pohitao već je ostao na Mini dok nije gađao džemreta trinaestog dana nakon zevala. Zatim je oputovao prije nego je klanjao podne.

Dozvoljeno je staratelju bacati kamenčiće, na džemretu-l-akabe kao i na ostala džemreta, umjesto djeteta koje za to nije sposobno nakon što baci za sebe. Isti je slučaj i sa malom nemoćnom djevojčicom

koja nije sposobna bacati. Za nju će bacati njen staratelj kako se navodi u hadisu od Džabira, radijallahu anhu, **da je rekao:**

“Obavljali smo hadždž sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a sa nama su bile žene i djeca. Pa smo zaniijetili umjesto djece i gađali džemreta umjesto njih.” (Ibn Madže)

Dozvoljeno je onima koji nisu sposobni da bacaju kamenčiće zbog bolesti, starosti ili trudnoće da ovlaste nekog da baca kamenčiće za njih, **jer Uzvišeni Allah kaže:**

Allaha se bojte koliko ste u mogućnosti. (Kur'an, Et-Tegabun, 16.)

I zato što ovakvi ne mogu podnijeti gužve kod džemerata. A vrijeme gađanja džemreta je definirano i njima nije propisana kada, tj. nadoknada ukoliko ih mimoide, pa im je dozvoljeno da u ovom zaduže nekog, za razliku od drugih obreda hadždža za koje muhrim ne bi smio tražiti nekog ko će ih za njega obavljati, makar njegov hadždž bio nafila, jer on kada uđe u ihrame hadždža i umre mora ih dovesti do kraja makar bili dobrovoljni.

Uzvišeni Allah kaže:

Hadždž i umru radi Allaha obavljajte potpuno. (Kur'an, El-Bekara, 196.)

☞ međuvremenu, hadžiju ne mimoilazi vrijeme tavafa i sa'ja za razliku od vremena gađanja džemreta.

Što se tiče stajanja na Arefatu i boravka na Muzdelifi i Mini, nema sumnje da je to vremenski definirano i da može proći, ali do ovih mjesta se može stići makar i uz napor za onog ko je slab, za razliku od gađanja džemreta, a i zbog toga što je dozvoljava traženja zamjene u bacanju kamenčića za onog ko ima opravdan razlog prenesena od

dobrih nam prethodnika (**selefa**) za razliku od zamjene u nekom drugom od obreda.

Također, u ibadetima nije dozvoljeno ikom da nešto propiše od sebe i bez dokaza.

Dozvoljeno je zamjeniku da baca za sebe, a onda za onog ko ga je zadužio kod svakog od tri džemreta pojedinačno, te mu nije obaveza da završi bacanje kamenčića na sva tri džemreta za sebe pa da se potom povрати i baca za onog ko ga je zadužio prema ispravnijem mišljenju uleme, zbog nepostojanja dokaza, i za to što bi u tome postojao teret i poteškoća.

Allah, subhanehu ve te'ala, **kaže**:

I u vjeri vam nije ništa teško propisao. (**Kur'an, Hadždž, 78.**)

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, **kaže**: “Olakšavajte, a ne otežavajte.” (**Buharija i Muslim**) A isto tako nije preneseno od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su tako činili kada bi bacali za djecu ili slabe među njima. A da su to radili, bilo bi preneseno, jer je to od onog o čijem prenošenju se vodila briga. A Allah najbolje zna.

O obavezi klanja kurbana za onog ko obavlja hadždž temettu ili kiran

Hadžiji je obaveza da ako je mutemettia ili karin, **a nije pritom od stanovnika harema da zakolje kurban**: ovcu ili sedminu kamile ili krave. Obaveza je da kurban bude od halal imetka i dobre, poštene zarade, jer Uzvišeni Allah je dobar i ne prima osim dobro.

Musliman treba izbjegavati da traži kurban ili nešto mimo toga od ljudi. Bilo da je onaj od koga traži kralj ili neko drugi. Već treba, ako mu Allah olakša, da iz svog imetka izdvoji kurban za sebe i da na taj način bude neovisan od onog što je u rukama ljudi. Ovo potvrđuju brojni Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi koji govore o pokuđenosti i pogrdnosti traženja od ljudi i o pohvali onog ko to ne radi.

Ukoliko mutemttia ili karin ne budu u mogućnosti zaklati kurban obaveza im je postiti tri dana na hadždžu i sedam dana kada se vrate svojoj obitelji. Ako hoće, postit će tri dana prije Kurban-bajrama, a može ih postiti i za vrijeme tri dana tešrika. [Allah Uzvišeni kaže:](#)

Kada budete slobodni, obavite umru do hadždža i zakoljite kurban do koga možete lahko doći. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadždža, i sedam dana po povratku, - to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. ([Kur'an, El-Bekara, 196.](#))

☞ Buharijinom Sahihu od Aiše i Ibn Omera, radijallahu anhum, se prenosi da su rekli da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

”Nije dozvoljavao post u danima tešrika osim onom ko ne nađe kurban.”

Hadžiji je bolje ispostiti ova tri dana prije dana Arefata, da ne bi postio na dan Arefata, jer ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije postio i zabranio je post dana Arefata onom ko je na Arefatu. To je zato što mršenje u ovom danu pomaže hadžijama da aktivnije zikr čine i uče dove. Ova tri dana je dozvoljeno postiti uzastopno i odvojeno. Također je to slučaj sa sedam ([preostalih](#)) dana, nije mu obaveza postiti ih jedan za drugim, već je dozvoljeno ispostiti ih spojeno ili odvojeno, jer Allah, subhanehu, nije uslovio uzastopnost među njima, a također ni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Post onog ko nije u mogućnosti da zakolje kurban je bolji od traženja sadake na ime kurbanu bilo od vladara ili drugih. Nije problem da onaj kome bude dat kurban da ga uzme, kao i bilo šta drugo, bez prošnja ili čežnje za njegovim postizanjem, makar obavljao hadždž za nekog drugog, ukoliko oni koji su ga to zadužili ne uslovljavaju da kupi kurban od para koje su mu date.

A što se tiče traženja stvari od strane nekih ljudi, od vlade ili nekih drugih mjesta, poput kurbanu na imena ljudi čija imena, pritom, lažući spominju, nema sumnje da je to zabranjeno, jer je to jedenje imetka na haram način (**uz pomoć laži**). Da Allah sačuva od toga nas i sve muslimane.

O obaveznosti hadžijama i ostalim ljudima da naređuju na dobro i da odvrćaju od zla

Od najvećih dužnosti hadžijama je da pozivaju na dobro i da odvrćaju od loših djela, da vode brigu o svojim pet namaza obavljajući ih u džematu, kako je Allah i naredio u svojoj Knjizi i na jeziku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A ono što rade mnogi ljudi među stanovnicima Mekke i iz drugih mjesta klanjajući u svojim kućama čineći na taj način džamije praznim, jeste greška koja se suprotstavlja Šerijatu. Obaveza je od tog odvrćati i ljudima naređivati da namaze obavljaju u džamijama, o čemu svjedoči vjerodostojna predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao Ibn ummi Mektumu kada ga je pitao da mu dozvoli da klanja u svojoj kući zato što je bio slijep, **a njegova kuća je bila udaljena od džamije:**

“Jesi li čuo poziv za namaz? – Da. - odgovori. - Onda se odazovi, reče Poslanik.” (Muslim)

A drugom rivajetu stoji: “Ne nalazim ti opravdanje”.(En-Nesai’)

Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, također, kaže:

“Došla mi je misao da naredim da se uspostavi namaz u džematu i naredim čovjeku da predvodi ljude u namazu, a zatim da odem ljudima koji ne prisustvuju namazu i njihove kuće zapalim vatrom.”
(Buharija i Muslim)

☞ Sunnenu od Ibn Madže sa dobrim lancem prenosilaca se prenosi od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko čuje ezan pa se ne odazove, nema namaza osim ako je imao razlog.”

☞ Muslimovom Sahihu od Ibnu Mesuda, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao:

“Kome je drago da sretne Allaha sutra (tj. na Sudnjem danu) kao musliman neka čuva ove namaze i odazove im se kada god bude pozvan na njih. Jer, doista, Allah je propisao vašem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sunnete upute, a doista su oni (namazi u džematu) od sunneta upute. Kada bi vi klanjali namaze u vašim kućama, kao što klanja onaj koji nije došao u džemat u svojoj kući, ostavili bi praksu svoga Poslanika, a ako bi ostavili praksu svoga Poslanika otišli bi u zabludu. Nema ni jednog čovjeka koji se očisti za namaz, i to lijepo uradi, zatim se uputi ka nekoj od ovih džamija, a da mu Allah ne upiše za svaki korak kojeg je napravio dobro djelo, uzdigne ga za jedan stepen i obriše mu s njim jedno loše djelo. Doista, vidio sam nas (tj. ashabe) da niko od nas ne napušta namaz u džematu osim licemjer (munafik) čije je licemjerstvo svima poznato. Čovjek bi bio doveden na namaz i morala bi ga dvojica od ljudi pridržavati kako bi se uspravio i stao u saff.” (Muslim)

Obaveza hadžijama i ostalima je da se klone onoga što je Uzvišeni Allah zabranio. Moraju da budu oprezni, i da se čuvaju od činjenja grijeha poput zinaluka, nastranosti, krađe, jedenja kamate, jedenja imetka siročeta, varanja u međusobnim poslovima, od pronevjere emaneta, pijenja opojnih pića, konzumiranja duhana, od isbala (puštanja odjeće preko dozvoljene granice), oholosti, zavisti, pretvaranja, ogovaranja, prenošenja tuđih riječi, ismijavanja sa muslimanima, korišćenja muzičkih instrumenata, lauta, saksofona i tome slično, slušanja pjesama, instrumenata koje koriste prilikom veselja poput radija i drugog, zatim igranje nerida i šaha, kocka, slikanje i fotografisanje onog što u sebi ima dušu od ljudi ili drugog, kao i zadovoljstva istim. Sve pomenute stvari su od hrđavih djela koje je Allah zabranio svojim robovima u svakom vremenu i mjestu, pa je obaveza hadžijama i stanovnicima Bejtullahi-l-harama da se od ovih grijeha paze više nego ostali ljudi u ovom sigurnom gradu, jer je grijeh u njemu žešći i kazna je veća.

Uzvišeni Allah kaže:

I onome ko u njemu bilo kakvo nasilje učini dat ćemo da patnju nesnosnu iskusi. (Kur'an, Hadždž, 25.)

Pa ako je Allah zaprijetio onom ko poželi da počini nevjerstvo u haremu (učinivši nasilje – širk) pa kakva je onda kazna onom ko to i učini. A nema sumnje da je nevjerstvo veće i gore i potrebno je paziti se toga i ostalih grijeha.

Hadžije neće postići ispravan hadždž niti oprost grijeha osim klonjenjem od onog što je Allah učinio zabranjenim kao što je došlo u hadisu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ko obavi hadždž u ime Allaha, nemajući spolni odnos sa ženom, niti učini neki grijeh, vratiće se (kući bez grijeha) kao na dan kada ga je majka rodila!” (Buharija i Muslim)

Još gore od počinjenja pomenutih grijeha jeste dovititi mrtvima ([dozivati ih](#)), traženje pomoći od njih, zavjetovanje njima, klanje u njihovo ime sve u nadi da će se zauzimati kod Allaha za onog ko ih doziva, ili u nadi da izliječe bolesnika ili povrate odsutnoga.

Sve ovo je veliki širk kojeg je Allah zabranio i to je vjera mušrika džahilijeta. Zato je Allah slao poslanike i spustao knjige radi njegova poricanja i zabrane da se čini.

Svaki hadžija, kao i onaj ko nije hadžija, je dužan da se kloni širka i da se Allahu kaje zbog onog što je ranije činio ako mu se nešto od tog desilo, te da nakon što se pokaje od širka otpočne novi hadždž, zato što veliki širk uništava sva njegova djela. [Uzvišeni Allah kaže:](#)

A da su oni druge Njemu ravnim smatrali, sigurno bi im propalo ono što su činili. ([Kur'an, El-En'am, 88.](#))

Od oblika malog širka je zaklinjanje nečim mimo Allaha, poput zaklinjanja Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, Ka'bom, emanetom ili nečim drugim. Od vrsta malog širka je i rija' ([pretvaranje](#)) i traganje za reputacijom ([hvalom ljudi](#)). [Također u mali širk spada i da neko kaže:](#) 'kako Allah i ti hoćete', 'da nije Allaha i tebe', 'ovo je od Allaha i tebe', i slično tome.

Obaveza je kloniti se od ovih hrđavih djela širka i međusobno preporučivati i savjetovati se u cilju njihova ostavljanja. Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, [kaže:](#)

“Onaj ko se zakune nečim mimo Allaha počinio je kufr ili širk.” ([Ahmed](#))

☞ Sahihu od Omera, *radijallahu anhu*, se prenosi da je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, [rekao:](#)

“Ko se bude htio zakleti neka se zakune Allahom ili neka šuti”.

On, također, **veli**: “Nije od nas ko se zakune emanetom.” (Hadis bilježi Ebu-Davud)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također, kaže:

“Najviše čega se bojim za vas je mali širk, zatim su ga upitali o njemu, **pa je rekao**: rijaluk.” (Ahmed)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također, **kaže**:

“Ne govorite kako Allah i taj i taj hoće, već govorite kako Allah hoće a zatim taj i taj.” (Ebu-Davud)

Nesa’i bilježi od Ibn Abbasa da je neki čovjek kazao:

“O Allahov Poslaniče, kako Allah i ti hoćete”, **pa mu je odgovorio**: ‘Zar si me poistovjetio sa Allahom, **nego reci**: samo kako Allah (**jedini-o**) hoće.’”

Ovi hadisi svjedoče o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, brizi da zaštiti i sačuva tevhidsko učenje, svjedoče o njegovom upozoravanju ummeta na veliki i mali širk, o njegovoj čežnji da njihov iman ostane besprijekoran (**očuvan**) i da se spase od Allahove patnje i od onog što izaziva njegovu srdžbu. Da ga Allah, zbog toga, nagradi najboljom nagradom. Doista je, dostavio, opominjao i savjetovao Allahove robove iskreno, Allaha radi, neka je na njega vječni salavat i selam do Sudnjeg dana.

Obaveza je onima koji posjeduju šerijatsko znanje među hadžijama i onim koji prebivaju u sigurnom Allahovom gradu – Mekki, i u gradu Allahovog Poslanika - Medini, sallallahu alejhi ve sellem, da ljude podučavaju onom što im je Allah propisao i da ih opominju da ne

čine ono što im je zabranio od raznih vidova širka i grijeha. Potrebno je da im to pojednostave uz navođenje dokaza, i da ga objasne nepobitnim objašnjenjem ne bi li ih izveli iz tmina na svjetlo i ne bi li na taj način, oni, skinuli sa sebe obavezu dostavljanja i pojašnjavanja vjere ljudima.

Allah, subhanehu, [kaže](#):

A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati da neće iz nje ništa kriti... (Kur'an, Ali Imran, 187.)

Cilj ovog je da se ulema ovog ummeta opomene da ne pođe stazom onih koji su, od pripadnika Knjige, sebi nasilje učinili skrivajući istinu i dali prednost dunjaluku nad Ahiretom.

Uzvišeni Allah kaže:

One koji budu tajili jasne dokaze, koje smo Mi objavili, i pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a prokleće ih i oni koji imaju pravo da proklinju; Oprostiću samo onima koji se pokaju i poprave i to javno ispolje, a Ja primam pokajanje i Ja sam milostiv." (Kur'an, El-Bekara, 159-160.)

Kur'anski ajeti i Poslanikovi hadisi upućuju da je pozivanje ljudi Allahu Uzvišenom, i njihovo upućivanje na ono za šta su stvoreni od djela koja Allahu najviše približavaju, od najvažnijih obaveza i put poslanika i njihovih sljedbenika do Sudnjeg dana, kao što Allah, subhanehu, kaže:

A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, [koji dobra djela čini i koji govori](#): 'Ja sam doista musliman!'" (Kur'an, Fussilet, 33.)

Allah, azze ve dželle, [kaže](#):

Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.’ (Kur’an, Jusuf, 108.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Ko (ukáže) uputi na činjenje nekog djela ima nagradu kao i njegov počinitelj.” (Muslim)

A Aliji, radijallahu anhu, je rekao:

“Da Allah tobom uputi jednog čovjeka bolje ti je od crvenih deva (najvećeg blaga).” (Buharija i Muslim)

Stoga su pripadnici znanja i imana dužni da udvostruče svoje napore u pozivanju Allahu, subhanehu, i upućivanju njegovih robova na ono u čemu im je spas, te da ih upozore na stvari u kojima je propast za njih. Naročito u ovom vremenu u kojem su zastupljene, zavladaile strasti i proširena uništavajuća načela i zabludjujuće parole, u vremenu u kojem se smanjio broj onih koji pozivaju uputi a umnožio broj onih koji pozivaju neznaboštvu. Od Allaha se traži pomoć. I nema moći ni pomoći osim u Allaha, Veličanstvenog i Uzvišenog.

O pohvalnosti povećanja činjenja dobrih djela

Poželjno je da hadžije, za vrijeme dok borave u Mekki, budu privrženi zikru, pokornosti Allahu i činjenju dobrih djela, da povećaju obavljanje namaza i tavafa oko Ka’be, jer se dobra djela u haremu mnogostruko vrednuju, a ružna djela su u njemu ogromna i

teška. Također je poželjno da se donosi puno salavata i selama na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada hadžije budu željele napustiti Mekku, vadžib im je da obave tavafu-l-veda ili oprosni tavaf da bi njihov zadnji susret bio sa Ka'bum, izuzev žene koja je u hajzu ili nifasu, ona nije obavezna obavljati ovaj tavaf. Ovo potvrđuje hadis od Ibnu Abbasa u kojem kaže:

“(Allahov Poslanik) naredio je ljudima da njihov zadnji susret bude sa Ka'bum osim što je olakšao ženi koja je u hajzu.” (Buharija i Muslim)

Onda kada završi sa oprosnim tavafom i bude želio izaći iz mesdžida ići će licem okrenutim naprijed sve dok ne izađe, a neće se kretati unatraske, jer to nije preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti od njegovih ashaba, već je to od izmišljenih novotarija. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

“Ko uradi djelo na kojem nije ova naša stvar ono se odbija.” (Buharija i Muslim)

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

“...pazite se novina u vjeri, jer svaka novina je novotarija, a svaka novotarija je zabluda.” (Muslim)

Allaha molimo za postojanost u vjeri i da nas sačuva od stvari koje su njoj oprečne. On je doista Plemenit i Onaj koji puno daje.

O propisu posjete (zjareta) Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžidu i njeni adabi

Sunnet je da se posjeti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžid (džamija) u Medini prije ili nakon hadždža, na osnovu vjerodostojne predaje od Ebu Hurejrea, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Namaz u ovom mom mesdžidu je bolji od hiljadu namaza obavljenih u nekom drugom mesdžidu osim Mesdžidu-l-harama.” (Muslim)

Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Namaz u mom mesdžidu je vredniji od hiljadu namaza u nekom drugom mesdžidu osim Mesdžidu-l-harama.” (Bilježe Ahmed, Ibn Huzejme i Ibn Hibban)

Od Džabira, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Namaz u mom mesdždu je vredniji od hiljadu namaza u nekom drugom mesdžidu osim Mesdžidu-l-harama. A namaz u Mesdžidi-l-haramu je bolji od sto hiljada namaza u nekom drugom mesdžidu.” (Ahmed i Ibn Madže)

Predaje u ovom značenju su mnogobrojne.

Kada posjetilac dođe do Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije pohvalno mu je da uđe desnom nogom pri ulasku i da kaže:

Bismillahi vessalatu ves-selamu ala resulillahi, e'uzu billahi-l-azim ve bi vedžhihi-l-kerim ve sultanihi-l-kadim mineš-šejtanir-radžim. Allahumme-ftah li ebvabe rahmetike.

(☪ ime Allaha, i neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika. Utječem se Allahom velikim i njegovim Plemenitim licem i njegovom vječnom vlašću od šejtana prokletog. Allahu otvori mi vrata svoje milosti.)

Ovako govori pri ulasku u bilo koji mesdžid, i ne postoji neki poseban zikir koji se izgovara prilikom ulaska u Poslanikov mesdžid. Onda će klanjati dva rekata, i doviti u njima ono što hoće od dobra dunjaluka i Ahireta. Ako ih, pak, bude klanjao u časnoj Revdi to je bolje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ono što je između moje kuće i minbera je bašča od džennetskih bašči.” (Buharija i Muslim)

Pošto obavi namaz, posjetit će mjesto gdje je ukopan Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i mjesto ukopa dva njegova ashaba Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma. Staće prema kaburu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, **pristojno i nepovisujući glas a zatim će da mu nazove selam rekavši:** “Es-selamu alejke ja resulallahi ve rahemetullahi ve berekatuhu.”

☪ Sunenu Ebu-Davuda sa dobrim lancem prenosilaca od Ebu Hurejrea, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

”Nema nekog da mi nazove selam a da mi Allah ne povрати dušu da mu odgovorim na selam.” (Ebu-Davud i Ahmed)

Nije loše da posjetilac u svom selamu kaže:

Esselamu alejke ja nebijjallah, esselamu alejhke ja hiretellahe min halkihi, esselamu alejke ja sejjide-l-murselin ve imame-l-muttekin, ešhedu enneke kad belegter-risalete ve edejte-l-emanete ve nasajte-l-ummete ve džahedte fillahi hakka džihadihi.

(Neka je mir tebi Allahov Vjerovjesniče, neka je mir tebi najodabranijem Allahovom stvorenju, neka je mir tebi prvače Allahovih poslanika i predvodniče bogobojaznih, svjedočim da si dostavio poslanicu i ispunio emanet, savjetovao ummet i istinski se u ime Allaha borio)

Zato što su to sve njegove, sallallahu alejhi ve sellem, osobine. Zatim će donijeti salavat na njega, neka su na njega blagoslov i mir, i dovitati za njega.

Propis spajanja između salavata i selama je potvrđen u Šerijatu i to je rad po govoru Allaha Uzvišenog:

Doista Allah i Njegovi meleki blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi (donosite salavat na njega) i šalžite mu pozdrav (selam nazivajte)!” (Kur’an, Ahzab, 56.)

Zatim će nazvati selam Ebu Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, i doviće za njih.

Ibn Omer, radijallahu anhuma, kada bi selamio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova dva druga Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, **ne bi rekao ništa više od:** “Esselamu alejke ja resulallah, esselamu alejke ja Eba Bekr, esselamu alejke ja ebeti” (Neka je mir tebi Allahov Poslaniče, neka je mir tebi Ebu Bekre, neka je mir tebi oče), a zatim bi otišao.

Ova posjeta je propisana samo muškarcima. Što se tiče žena, njima uopće nije propisana posjeta kaburovima što potvrđuje vjerodostojna

predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojoj stoji da je on prokleo žene koje posjećuju groblje kao i one koje ga uzimaju za svoje mesdžide i pale na njemu svijeeće. (Et-Tirmizi)

A što se tiče dolaženja u Medinu radi namaza u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radi dove u njemu i radi onoga što je propisano da se čini u svakom mesdžidu, to je dozvoljeno i muškarcima i ženama kao što je prethodilo u pomenutim hadisima.

Najbolje je da posjetilac svih pet dnevnih namaza klanja u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji, i da puno uči zikr i dove, da klanja dosta dobrovoljnih namaza ne bi li iskoristio vrijednost mjesta, zbog obilne nagrade koja za to slijedi.

Pohvalno je da klanja dosta dobrovoljnog namaza u časnoj Revdi zbog prethodno spomenutog vjerodostojnog hadisa koji govori o njenoj vrijednosti, a to je govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem kaže:

“Ono što je između moje kuće i mog minbera je bašča od džennestkih bašči.” (Buharija i Muslim)

Posjetilac bi trebao poraniti na obavezne namaze i brinuti da ih obavlja u prvom saffu koliko je u mogućnosti, shodno onom što je preneseno u vjerodostojnim hadisima od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se podstiče na klanjanje u prvom redu. Jedan od takvih hadisa su njegove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi:

“Kada bi ljudi znali vrijednost ezana i prvog saffa (reda), a zatim morali kockom da određuju ko će da prouči ezan, ili u prvi saff da stane, oni bi to činili.” (Buharija i Muslim)

Slične ovima su i njegove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućene ašhabima:

“Približite se i popunite (prvi) saff a oni iza vas neka se povode za vama; neće čovjek stalno kasniti na namaz a da ga Allah neće unazaditi.” (Muslim)

Bilježi Ebu-Davud sa dobrim lancem prenosilaca od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Neće čovjek kasniti u prvi saff a da ga Allah neće unazaditi sve dok ne uđe u vatru.’”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je svojim ashabima, radijallahu anhum, uputio i sljedeće riječi:

“Zar se nećete poredati kao što se meleki redaju pred svojim Gospodarom Uzvišenim? Rekoše: ‘Allahov Poslaniče, kako se meleki saffaju pred svojim Gospodarom?’ Reče: Upotpunjuju prvi saff te se zbiju i poravnaju!” (Muslim)

Brojni su hadisi koji govore na ovu temu i obuhvataju kako Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, džamiju tako i sve ostale, bilo prije ili poslije proširivanja i nadogradnje.

Ispravnim putem je prenešeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao ashabe na davanje prednosti desnoj strani prilikom popunjavanja prvog saffa. Uočićemo da je stvarnost Poslanikovog mesdžida takva da je desna strana reda van bašče Revda. Dolazimo do zaključka da su desna strana i prvi saff vredniji u namazu od klanjanja u Revdi i da treba da se veća pažnja i briga posvete obavljanju namaza u prvom redu i na njegovoj desnoj strani od namaza u Revdi. Za ovo imamo osnovu u riječima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koje smo ranije citirali na datu temu. A Allah je Onaj Koji uputu daje.

Nije dozvoljeno nikom dodirivanje kabura, ljubljenje bašče Revda, tavaf oko nje i slično, jer to nije preneseno od ispravnih prethodnika, nego je to bid'at (izmišljena novotarija).

Također, nije dozvoljeno nikom da moli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ispunjavanje neke potrebe ili izlazak iz neke teškoće ili bolesti, jer se navedeno isključivo traži i moli samo od Uzvišenog Allaha.

Traženje pomoći od nekoga drugog mimo Allaha Uzvišenog je širk i obožavanje nekoga drugog mimo Allaha.

Vjera islam je izgrađena na dva stuba: jedan od njih je da se ne obožava niko i ništa mimo Allaha, a drugi je da se to obožavanje vrši samo na način kako je to radio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i preporučio da radimo. Dakle, to je značenje riječi: “Nema istinskog Boga osim Allaha i Muhammed je Njegov Poslanik.”

Na osnovu ovoga nije dozvoljeno nikome da traži šefat (zauzimanje) od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer sve je to u Allahovim rukama, pa se ne traži osim od Njega, kao što Allah Uzvišeni kaže:

Reci: 'Niko ne može bez Njegove volje da se zauzima, vlast na nebesima i na Zemlji Njegova je. (Kur'an, Ez-Zumer, 44.)

Međutim, dozvoljeno je dovititi Allahu sljedećim riječima: „Allahu daj mi u Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šefadžiju (zastupnika na Sudnjem danu), i neka se za mene meleki i vjernici zauzimaju.“ A traženje šefata od mrtvih, svejedno da li su oni bili poslanici ili dobri ljudi, nije dozvoljeno, jer se mrtvom čovjeku prekidaju sva djela osim u trima stvarima, kao što je to navedeno u vjerodostojnoj zbirci hadisa od Muslima gdje se bilježi predaja od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada umre sin Ademov (čovjek) prekidaju se njegova djela osim u tri slučaja: trajna sadaka, znanje kojim se koriste ljudi poslije njega ili dobro odgojeno dijete koje čini dovu za njega.” (Muslim)

Traženje šefata od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je bilo dozvoljeno za vrijeme njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, života kao što će biti dozvoljeno i na Sudnjem danu jer će on to moći i biće mu dozvoljeno da pristupi i da zatraži od svog Gospodara za onog kome je zauzimanje potrebno. Što se tiče traženja šefata od živih na dunjaluku to je dozvoljeno. Tako kada bi čovjek rekao svome bratu u vjeri: “Čini šefat za mene!” tj. “Traži od Gospodara za mene to i to!” onda je to u stvari u značenju: “Dovi Allahu za mene!”

Dozvoljeno je onom kom je to rečeno da traži za svog brata sve što je lijepo i halal u vjeri, međutim na Sudnjem danu nije dozvoljeno nikome da se zauzima i traži nešto osim Allahovom dozvolom, kao što je Uzvišeni Allah u Kur'anu rekao:

“Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?!” (Kur'an, El-Bekare, 225.)

Stanje umrle osobe jeste posebno stanje, stoga je nije dozvoljeno izjednačavati sa živom osobom niti sa njenim stanjem nakon oživljenja na Onom svijetu, jer se djela umrle osobe prekidaju osim u onom što su izuzeli šerijatski tekstovi, a to su tri stvari (koje smo spomenuli), a u koje ne spada šefat odnosno zauzimanje, kao i bilo šta drugo!

Nema sumnje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po preseljenju odnosno smrću živ životom u Berzahu (zagrobnom životu). Taj život je potpuniji od života kojim žive šehidi, jer poslanici su na većem stepenu od šehida. Taj život nije od života i osobina ovoga dunjalučkog života, a također nije ni od života koji će da se živi na Sudnjem danu.

Tačnije rečeno, taj život je nešto što mi ne možemo da dokučimo niti spoznamo, znanje o tome ima naš Stvoritelj Uzvišeni Allah.

Dokaz svemu ovome su riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:

“Neće me niko od vas poselamiti a da mi Allah Uzvišeni neće povratiti dušu sve dok mu ne odvratim na selam.” (Ebu-Davud i Ahmed)

Ovo upućuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mrtav, i da mu je duša napustila tijelo, pa kada ga neko poselami Allah mu povraća dušu da odvrati selam.

Dokazi koji upućuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mrtav su mnogobrojni u Kur'anu i Sunnetu, i to je stvar oko koje su složni islamski učenjaci. To, da je on, sallallahu alejhi ve sellem, 'živ' nekim drugim životom (**zagrobnim**), to ne sprečava smrt na ovom svijetu, **baš kao što su šehidi živi životom koji je spomenut u Kur'anu:**

“Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga.” (Kur'an, Imranova porodica, 169.)

Doista smo pojednostavili govor o ovom pitanju zato što potreba to iziskuje, kao i zbog prisustva mnoštva onih koji ubacuju sumnje po pitanju ovih stvari i pozivaju u širk i činjenje ibadeta mrtvima mimo Allaha. Tako da Allaha molimo, da nas i sve muslimane sačuva od svega onog što prkosi Njegovom zakonu. A Allah najbolje zna.

Stvari koje čine pojedini posjetioci kod kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poput podizanja glasova kao i dugo

stajanje kod samoga groba je suprotno praksi ispravnih prethodnika i nije dozvoljeno.

Uzvišeni Allah je zabranio podizanje glasova iznad Poslanikovog glasa, zatim raspravljanje, kao što ljudi raspravljaju jedni sa drugima. Praksa kod kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ono što je propisano jeste **stišavanje glasova kao što Uzvišeni Allah kaže:**

“O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite. One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom - a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti - čeka oprost i nagrada velika.” (Kur’an, Sobe, 2-3.)

A što se tiče dugog stajanja kod kabura ono je, također, prekršaj, jer dovodi do gužve i podizanja glasova na tome mjestu, a sve te radnje su prekršaji obuhvaćeni gore spomenutim ajetom.

Sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poštovan živ i mrtav i ne priliči ništa od navedenog da se čini kod njegovog groba.

Također, od propusta i stvari koje su zabranjene jeste da mnogi koji dođu da posjete Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur dižu ruke okrenuti spram njega i dove – sve ovo je suprotno praksi ispravnih prethodnika pa je to novotarija koja je uvedena u vjeru, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, **je rekao:**

“Držite se mog sunneta (**prakse**) i sunneta mojih ispravnih halifa poslije mene, uhvatite se čvrsto očnjacima za njega (**sunnet**), a klonite se novih stvari, doista je svaka nova stvar novotarija a svaka novotarija je zabluda.” (Ebu-Davud i En-Nesai’)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

“Ko uvede u ovu našu stvar (vjeru) nešto što nije od nje, to se odbija.” (Buharija i Muslim)

A u Muslimovom rivajetu stoji:

“Ko bude uradio neko djelo koje nije od naše stvari (vjere) to se odbija.”

Alija Ibn Husejn (Zejnu-l-Abidin), radijallahu anhuma, je vidio čovjeka kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dovi, pa mu je to zabranio i rekao:

„Hoćeš li da ti kažem hadis koji sam čuo od oca a on od djeda a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao:

‘Ne uzimajte moj kabur za svetkovanje, ne činite vaše kuće grobovima i donosite salavat (blagoslov) na mene, jer vaši salavati bivaju preneseni meni ma gdje vi bili.’” (Makdisi)

Od stvari koje, također, mogu da se primijete kod kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i to da neki ljudi stoje pred njim stajanjem kojim se stoji u namazu, stavljajući desnu ruku preko lijeve na grudima, prilikom pozdravljanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je zabranjeno da se čini, kako kod selamljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako i bilo kog drugog, od vladara ili velikana, jer se takvim načinom iskazuje poniznost i skrušenost, koja se kao takva ne iskazuje nikom osim Uzvišenom Allahu. Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, u svojoj knjizi 'Fethul-Bari' prenosi stavove učenjaka po ovom pitanju, da je stvar jasna svakome onom ko slijedi Sunnet i praksu ispravnih prethodnika. Međutim onoga koga pobijede njegove strasti i pristranost u slijepom slijedenju nekoga i loše mišljenje o onima koji

pozivaju na uputu ispravnih prethodnika, takav i njegovo djelo su u Allahovim rukama!

Molim Uzvišenog Allaha za uputu nama i njima kao i pomoć u davanju prednosti istini nad neistinom. On je, Slavljeneka je On, Najbolji od Kog se traži.

Također, okrećanje pojedinih ljudi iz daleka prema kaburu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pokretanje usnama selamom ili dovom, sve je to od novotarija, a musliman ne bi smio da uvodi novine u vjeru i da čini ono što Allah nije dozvolio. A onaj koji čini novotarije je bliži neposlušnosti nego dobročinstvu.

Imam Malik, rahimehullah, [je zanegirao ove novotarije i rekao](#): „Ništa neće podariti uspjeh ljudima ovoga vremena osim ono što je podarilo uspjeh onim prvima (ashabima).“ A poznato je da stvar koja je podarila uspjeh prvoj generaciji muslimana, kojima je Uzvišeni Allah zadovoljan, jeste slijeđenje Kur'ana i Sunneta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, te njegovih ispravnih halifa i svih onih koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana. I neće ništa pomoći i popraviti stanje današnjih muslimana osim slijeđenje Kur'ana i Sunneta.

Da Allah pomogne i uputi muslimane na ono u čemu su im spas, sreća i ponos na ovom i Onom svijetu. On je Plemenit i Onaj koji puno daje.

UPOZORENJE

[Propis posjete kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem](#)

Posjeta kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije obaveza a niti uslov za ispravnost hadždža kao što to smatraju neki ljudi, nego je to pohvaljeno djelo onome ko posjeti džamiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini ili bude pak u njegovoj blizini.

Onaj ko se nalazi daleko od Medine nije mu obaveza spremati se da posjeti kabur, a sunnet je da posjeti mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da se za to spremi. Međutim čovjek kada dođe u posjetu mesdžidu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posjetiće i njegov kabur kao i kaburove Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhum. Ovim činom posjeta kaburovima neće biti ciljana sama po sebi, nego će biti popratna radnja u toku posjete mesdžidu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postupajući po riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, **koji kaže:**

“Ne priprema se jahalica (**ne ide se na put**), **osim radi tri mesdžida: Mesdzidul-harama, ovaj moj Mesdžid i Mesdzidul-Aksa.**“ (**Buharija i Muslim**)

Da je dozvoljeno putovanje ka nekim drugim mjestima radi ibadeta mimo ovih, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi na to uputio svoj ummet, i ukazao bi na vrijednost toga jer je on najučeniiji, onaj koji je najviše savjetovao i Allaha se bojao. On, sallallahu alejhi ve sellem, je taj koji je ovom ummetu ukazao na svako dobro kako bi ga činili i upozorio ga na svako zlo kako bi ga se klonili.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je upozorio da se čovjek ne oprema na put radi ibadeta, mimo tri spomenuta mesdžida, **rekavši:**

„Ne uzimajte moj kabur za praznovanje, ne činite vaše kuće grobovima i donosite salavat (**blagoslov**) na mene, jer vaši salavati bivaju preneseni meni ma gdje vi bili.“ (**Ebu-Davud**)

☞ pripremanju na put radi posjete kabura Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je vid pretjerivanja i uzimanja kabura za svjetkovanje, čega se i plašio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što to danas mnogi ljudi rade, zbog vjerovanja propisanosti istog. Mnogo je hadisa kojima se ti ljudi služe u vezi ove teme, ali oni su Da'if (**slabi**) ili Mevdu' (**izmišljeni**), kao što su na to upozorili islamski učenjaci i eksperti u hadiskim naukama: Hafiz Ed-Darekutni, El-Bejheki, Hafiz ibn Hadžer, i ostali. **Neki od tih lažnih hadisa su:**

„Ko obavi hadždž a ne posjeti mene, takav me ne voli!“

„Ko me posjeti poslije smrti kao da me posjetio dok sam bio živ.“

„Ko me posjeti i moga oca Ibrahima, alejhi-s-selam, u jednoj godini, ja mu garantujem kod Allaha Džennet.“

„Ko posjeti moj kabur, zagarantovan mu je moj šefat (**zauzimanje**).“

Svi ovi navedeni hadisi, i mnogi drugi poput ovih koji se prenose na ovu temu, nisu preneseni od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je to kazao hafiz Ibn Hadžer u svome djelu 'Telhis' nakon što je spomenuo mnoge predaje i hadise te njihove neispravne lance prenosilaca.

Hafiz Ukajli, rahimehullah, kaže: "Na ovu temu nije ništa pouzdano preneseno."

Islamski učenjak Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao, kaže: “Svi ovi hadisi su izmišljeni!“

Da je išta od ovih hadisa vjerodostojno, ashabi bi bili prvi koji bi radili po njima, i druge bi pozivali tome, jer su oni najbolji ljudi nakon Božijih poslanika i vjerovjesnika, i najučeniji po pitanju

Allahovih granica i onoga što im je Uzvišeni Allah propisao. Međutim pošto od njih nije prenešeno ništa od toga, to upućuje na to da to nije propisano. I da je tačno bilo šta od tih predaja, to bi se odnosilo na propisanu posjetu (koja nije ciljana) zbog koje se ne priprema na put, spajajući tako značenja hadisa. A Allah, slavljen neka je On, najbolje zna.

O pohvalnosti posjete Mesdžidu-l-Kuba i Bekie (medinskog groblja)

Lijepo je da čovjek tokom posjete Medine - grada Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posjeti i mesdžid Kuba i da klanja u njemu, a što je zabilježeno u vjerodostojnim zbirkama hadisa.

☞ hadisu od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, [se prenosi da je rekao](#):

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi posjećivao na jahalici ili pješke mesdžid Kuba i klanjao u njemu dva rekata.“
(Buharija i Muslim)

Od Sehla Ibn Hanife, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [rekao](#):

„Ko se očisti kod kuće (uzme abdest ili gusul) zatim ode do mesdžida Kuba te klanja u njemu dva rekata ima nagradu umre.“
(Ahmed i ostali)

Od sunneta je, također, da se posjeti Bekia (medinsko groblje), te grobovi šehida, grob Hamze, radijallahu anhu, jer je to bila praksa

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, [na šta upućuju i njegove riječi:](#)

„Posjećujte groblja, zaista groblja podsjećaju na Ahiret (Onaj svet).“
(Muslim)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [podučavao je ashabe da prilikom posjete groblja kažu:](#)

„Mir s vama, stanovnici smrtničkih domova, od vjernika i muslimana! Mi ćemo se, ako Allah da, priključiti vama! Allaha molimo da nama i vama oprost Svoj da!“ (Bilježi Muslim)

🕌 zbirci hadisa od imama Tirmizije, a od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, [se prenosi da je rekao:](#)

„Naišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored grobova u Medini, [pa se okrenuo prema njima i rekao:](#)

'Mir vama stanovnici ovih kaburova, Allah oprostio nama i vama, vi ste naši prethodnici, a mi smo na vašim tragovima (mi vas slijedimo).“

Iz ovih hadisa vidimo da je posjeta groblju s ciljem prisjećanja na Onaj svijet dozvoljena, i da se tom prilikom dovi Allahu za umrle i dovi se da im se Allah smiluje i oprosti.

Međutim, posjeta grobovima s ciljem upućivanja dove mrtvima radi traženja neke pomoći ili koristi od njih je zabranjena. To je novotarija koju nije propisao Uzvišeni Allah, niti Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, niti je to radio iko od ispravnih prethodnika, naprotiv to je od lošeg govora kojeg je zabranio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, [hadisom u kojem kaže:](#)

„Posjećujte groblja ali ne govorite loše.“ (Muslim)

Ove spomenute stvari potpadaju pod pojmom novotarije, međutim njeni stepeni su različiti. Pa je neko od tih djela novotarija koja ne izvodi iz vjere, poput toga da čovjek ode na groblje i dovi Uzvišenom Allahu, ili da Ga zaklinje čašću i pravom umrlog ili tome slično, a neka od tih djela su veliki širk koji izvodi iz vjere, poput upućivanja dove mrtvima i traženje pomoći od njih, i slično tome, a što je prethodno objašnjeno.

Molim Uzvišenog Allaha da nas uputi na istinu i na pravi put, a On je Onaj koji upućuje i uspjeh daje. Nema drugog istinskog Boga osim Njega.

Ovim završavamo ono što smo htjeli da izložimo, i neka je hvala Allahu na početku i na kraju. Neka su salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, na njegovu porodicu, supruge, potomke, sve ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

[1] Postoje dvije vrste mikata, vremenski i prostorni. Vremenski mikat su određeni dani u kojima se obavlja hadždž, a što se tiče prostornih mikata to su granice na putu za Mekku koju ne smije da prođe onaj ko želi da obavi hadždž ili umru, a da prethodno nije donio čvrstu odluku srcem o ulaženju u obrede.